

2025. GADA KORPORATĪVĀS SOCIĀLĀS ATBILDĪBAS ZIŅOJUMS

Apvienoto Nāciju programmas
Global Compact progresu ziņojums

This is our **Communication on Progress** in implementing the principles of the **United Nations Global Compact** and supporting broader UN goals.

We welcome feedback on its contents.

Rīga, 2026

ANO *Global Compact* 10 vērtības

CILVĒKTIESĪBAS

- Princips 1 Uzņēmumam ir jāatbalsta un jārespektē starptautiski pasludinātās cilvēktiesības; un
- Princips 2 ir jābūt drošam, ka tas nav iesaistījies cilvēktiesību ļaunprātīgā izmantošanā.

DARBASPĒKS

- Princips 3 Uzņēmumam ir jāgarantē biedrošanās brīvība un jāatzīst efektīvā kolektīvā pārrunu procedūra;
- Princips 4 jāgarantē visu formu piespiedu un obligātā darba izslēgšana;
- Princips 5 jāgarantē bērnu piespiedu darba likvidēšana; un
- Princips 6 jāizslēdz nodarbinātības un profesijas diskriminācija.

VIDE

- Princips 7 Uzņēmumam ir jāatbalsta piesardzības pasākumi attiecībā uz izaicinājumiem, kas skar vidi;
- Princips 8 jāuzņemas iniciatīvas veicināt lielāku atbildību pret vidi; un
- Princips 9 jāveicina videi draudzīgu tehnoloģiju attīstība un izplatība.

PRETKORUPCIJA

- Princips 10 Uzņēmumam ir jāveic pasākumi pret visām korupcijas formām, tai skaitā pret izspiešanu un kukuļdošanu.

Akciju sabiedrība "Gaso"

Reģistrācijas vieta	Rīga, Latvija
Reģistrēts	2017. gada 1. decembrī Komercreģistrā
Reģistrācijas numurs	40203108921
Adrese	Vagonu iela 20, Rīga, Latvija, LV-1009
Interneta mājaslapa	www.gaso.lv

Saīsinājumi

Akciju sabiedrība "Gaso"	GASO
Apvienoto Nāciju Organizācija	ANO
Korporatīvā sociālā atbildība	KSA
Pārvades sistēmas operators	PSO
Sadales sistēmas operators	SSO

Kontaktpersona

Vinsents Makaris
Korporatīvās pārvaldības atbilstības vadītājs
t.+371 67 369 144, vinsents.makaris@gaso.lv

Ziņojums

Ziņojums sagatavots par dabasgāzes sadales sistēmas operatora GASO darbību 2025. gadā. Atsevišķiem rādītājiem ir koriģēti vēsturiskie dati, uzlabojot datu precizitāti. Ziņojumā grafiskā informācija tiek sniegta par piecu gadu periodu, ja vien ziņojuma sagatavošanas brīdī ir pieejami statistikas dati par apskatāmo periodu.

Ziņojums nav daļa no GASO vai koncerna konsolidētā gada pārskata un nav ziņojums, kurš būtu sagatavots saskaņā ar Eiropas Savienības Korporatīvās ilgtspējas ziņošanas direktīvu.

Ziņojums sagatavots atbilstoši ANO programmas *Global Compact* vadlīnijām (www.unglobalcompact.org). Ziņojuma sagatavošanā tai skaitā izmantots *Global Compact* pašnovērtējuma rīks. GASO ir gatavojis ziņojumus atbilstoši *Global Compact* vadlīnijām katru gadu kopš pirmā ziņojuma 2018. gadā (par 2017. gadu).

Ziņojums sagatavots elektroniski, un tas ir pieejams ANO *Global Compact* interneta vietnē ziņojumu datubāzē un GASO interneta vietnē sadaļā "Par uzņēmumu".

Ziņojums izskatīts un apstiprināts GASO valdē 2026. gada 9. jūlijā, Valdes sēdes protokols Nr.26 (2026).

SATURS

GASO atbalsts ANO <i>Global Compact</i> deklarētajām vērtībām	5
Support by GASO for the values declared by the UN Global Compact.....	6
IEVADS	7
CILVĒKTIESĪBAS.....	9
DARBINIEKU VESELĪBA UN DROŠĪBA	9
DARBA LAIKS, ATALGOJUMS UN PROMBŪTNES.....	12
TAISNĪGA ATTIEKSME.....	15
PRIVĀTUMS UN DATU AIZSARDZĪBA	16
TĪKLU ATTĪSTĪBAS IETEKME UZ APKĀRTĒJIEM IEDZĪVOTĀJIEM	18
DABASGĀZES BĪSTAMĪBA.....	20
VALSTU SPECIFISKIE RISKI.....	22
DARBINIEKI.....	25
ARODBIEDRĪBAS	25
PIESPIEDU UN BĒRNU DARBASPĒKS.....	26
DISKRIMINĀCIJAS NOVĒRŠANA	27
VIDE.....	29
IETEKME UZ VIDI	30
AVĀRIJU NOVĒRŠANA UN TĪKLU DROŠĪBA.....	32
SEG EMISIJAS GASO PIEDEROŠAJĀ SADALES SISTĒMĀ	36
ENERĢIJAS RAŽOŠANA UN PATĒRIŅŠ SAIMNIECĪBĀ.....	41
ATKRITUMI UN ŪDENS PATĒRIŅŠ.....	47
GASO OGLEKĻA PĒDAS NOSPIEDUMS.....	49
VIDES IETEKME, DEDZINOT GĀZI	50
PRETKORUPCIJA.....	56
UZŅĒMUMA KULTŪRA, PROCEDŪRAS UN PASĀKUMI.....	56

GASO atbalsts ANO *Global Compact* deklarētajām vērtībām

Cienījamie darbinieki, klienti, sadarbības partneri un citas puses, ar kurām mēs ikdienā saskaramies savā darbā!

GASO vārdā apliecinu, ka uzņēmums pilnībā atbalsta ANO *Global Compact* ietvertās vērtības cilvēktiesību, darba tiesību, vides un pretkorupcijas jautājumos. GASO apņemas publicēt integrēto ziņojumu katru gadu. Ņemot vērā to, ka GASO darbības tirgus ir Latvija, ziņojums tiek gatavots latviešu valodā.

GASO kā organizācija atbalsta ANO Vispārējā cilvēktiesību konvencijā, Eiropas Cilvēktiesību konvencijā, Starptautiskās darbaspēka organizācijas Deklarācijā par fundamentālajiem darba principiem un tiesībām un Eiropas Savienības vides politikās ietvertos principus. GASO iestājas pret korupciju visās tās izpausmes formās.

2025. gadā vides joma bija galvenais GASO fokuss. Pārskata gadā GASO turpināja ieviest Eiropas Savienības Regulas 2024/1787 par metāna emisiju samazināšanu enerģētikas sektorā prasības trīs virzienos – izstrādājot jaunu noplūžu atklāšanas un novēršanas programmu, kas ir pamats metāna emisiju ierobežošanai un sadales sistēmas fiziskajai drošībai, veicot sagatavošanās darbus, lai jau 2026. gadā uzsāktu remontdarbu laikā atmosfērā izlaistā metāna sistemātisku dedzināšanu lāpā, kas ievērojami samazina GASO radīto siltumnīcefektu, kā arī uzsākot sadales sistēmas pastāvīgo metāna emisiju mērīšanu ar avancētiem mērinstrumentiem un metodēm. Tieši mērījumu uzsākšana ir devusi pārliecību, ka GASO līdz šim ir veicis labu darbu metāna emisiju ierobežošanā, jo iepriekšējie pieņēmumi par radīto ietekmi izrādījās pārvērtēti desmitiem reižu – mērījumi apliecina, ka patiesais emisiju apmērs no sadales sistēmas ir daudzkārt mazāks nekā iepriekš uzskatīts.

Otrs būtisks solis bija ISO 14001:2015 Vides pārvaldības sistēmas ieviešana un sertificēšana, kas apvienoja iepriekš ieviestos vides ietekmes izvērtēšanas, vides risku apzināšanas un vides mērķu izvirzīšanas procesus. 2025. gadā GASO izstrādāja pirmo Klimata neitralitātes plānu energoresursu patēriņa un enerģijas ražošanas jomās, kas sniedz vīziju par iespējamiem pasākumiem GASO siltumnīcefekta gāzu emisiju būtiskai samazināšanai.

Tāpat pārskata gadā GASO apstiprināja jaunu Vides politiku, kuras galvenais mērķis ir nodrošināt tādu GASO darbību, kas ir vērtīga videi, vērtīga GASO un vērtīga ieinteresētajām pusēm.

Pārskata gadā GASO ieviesa un sertificēja ISO 27001:2022 Informācijas drošības vadības sistēmu dabasgāzes sadales sistēmas drošības pārvaldības nodrošināšanai, kas apliecina GASO sistemātisku pieeju drošības risku pārvaldē un atbilstību labākajai praksei un principiem.

GASO publisko ziņojumu uzņēmuma mājaslapā www.gaso.lv un ANO *Global Compact* datubāzē, nodrošinot informācijas nokļūšanu pie saistītajām pusēm. Ziņojums nav daļa no GASO vai koncerna konsolidētā gada pārskata un nav ziņojums, kurš būtu sagatavots saskaņā ar Eiropas Savienības Korporatīvās ilgtspējas ziņošanas direktīvu.

Mēs apņemamies arī turpmāk uzlabot GASO darbību ziņojumā apskatīto jautājumu ietvarā, kā arī turpināt integrēt ANO *Global Compact* vērtības uzņēmuma lēmumos un rīcībā.

AS "Gaso"

Valdes priekšsēdētāja

Ilze Pētersone-Godmane

Support by GASO for the values declared by the UN Global Compact

Dear employees, customers, partners and other parties who we interact with in daily work!

On behalf of the GASO I hereby confirm that the company is fully supportive of the values encompassed by the UN Global Compact in respect of human rights, labour, environment, and anti-corruption. GASO commits to publish the integrated report every year. As the market of GASO is Latvia, the report is drawn up in Latvian.

GASO as organization supports the principles contained by the UN Universal Declaration of Human Rights, the European Convention on Human Rights, the International Labour Organization's Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, and the environmental policies of the European Union. GASO stands against corruption in all its forms.

In 2025, the environment was the main focus of GASO. During the reporting year, GASO continued to implement the requirements of the European Union Regulation 2024/1787 on the reduction of methane emissions in the energy sector in three directions – by developing a new leak detection and repair program, which is the basis for limiting methane emissions and improving the physical security of the distribution system, by carrying out preparatory work to start systematic flaring of methane released into the atmosphere during repair work in 2026, which significantly reduces the greenhouse effect caused by GASO, as well as by starting permanent measurement of methane emissions from the distribution system with advanced measuring instruments and methods. It is precisely the start of measurements that has given confidence that GASO has done a good job in limiting methane emissions so far, because previous assumptions about the impact turned out to be overestimated dozens of times – the measurements confirm that the true volume of emissions from the distribution system is many times smaller than previously reported.

The second important step was the implementation and certification of the ISO 14001:2015 Environmental Management System, which combined the previously implemented processes of environmental impact assessment, environmental risk identification and environmental goal setting. In 2025, GASO developed the first Climate Neutrality Plan in the areas of energy consumption and energy production, which provides a vision of possible measures to significantly reduce GASO's greenhouse gas emissions.

Also in the reporting year, GASO approved a new Environmental Policy, the main goal of which is to ensure that GASO's operations are valuable to the environment, valuable to GASO, and valuable to stakeholders.

In the reporting year, GASO implemented and certified the ISO 27001:2022 Information Security Management System for ensuring the security management of the natural gas distribution system, which confirms GASO's systematic approach to security risk management and compliance with best practices and principles.

GASO publishes the report on the company's website www.gaso.lv and the UN Global Compact database to make the information available to the related parties. The report is not part of GASO's or the group's consolidated annual report and is not a report prepared in accordance with the European Union's Corporate Sustainability Reporting Directive.

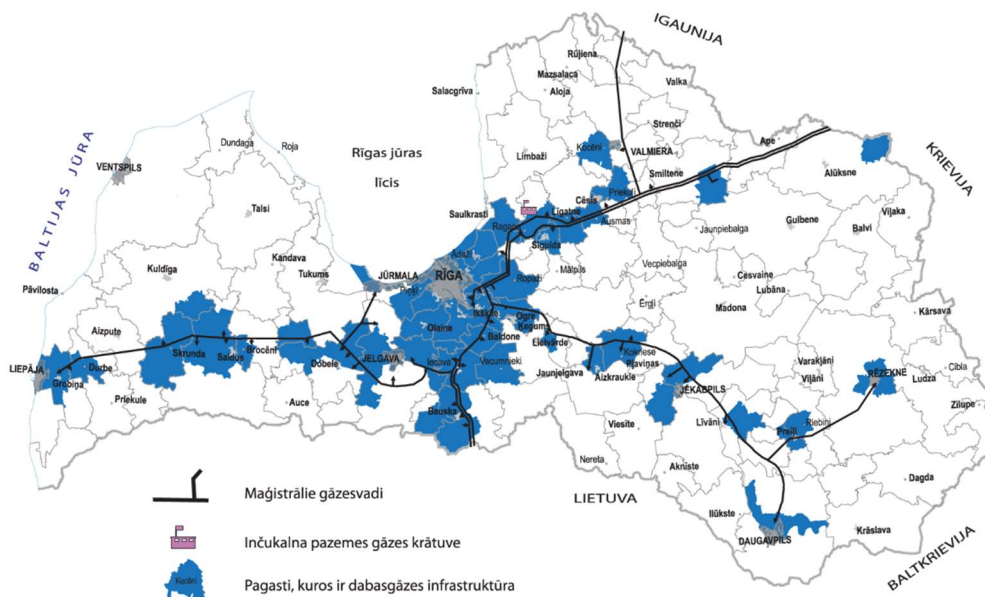
We commit to continuing improving the operation of GASO within the framework of the issues covered by the report and further integrate the values of the UN Global Compact in the company's decisions and actions.

AS Gaso
Chairwoman of the Board

Ilze Pētersone-Godmane

Dabasgāzes apgāde un GASO

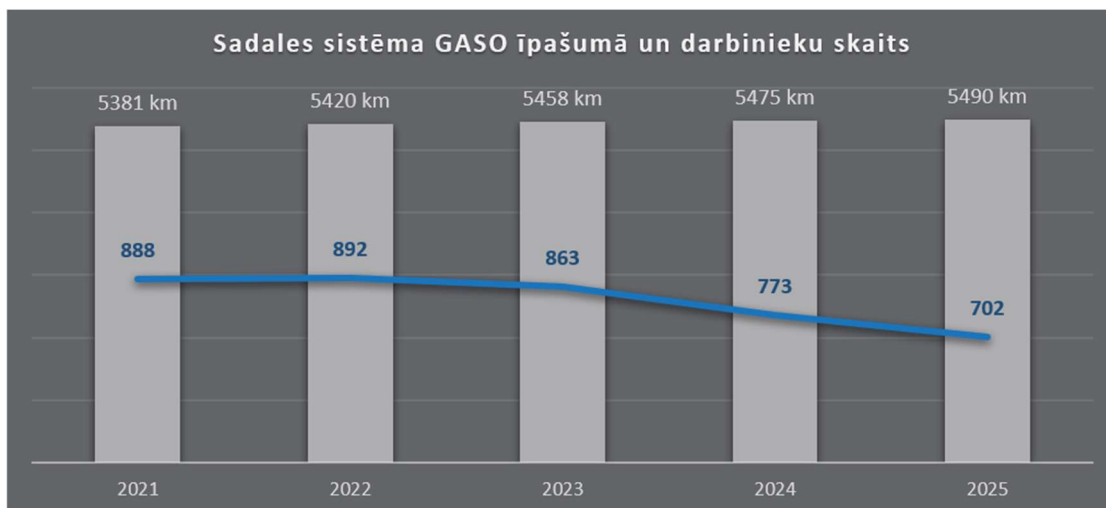
GASO ir vienīgais sadales sistēmas operators Latvijā. Kartē ir redzamas pilsētas un pagasti, kuros ir dabasgāzes infrastruktūra. Dabasgāzes infrastruktūra ir pieejama pilsētās un pagastos, kuros dzīvo vairāk nekā puse no visiem Latvijas iedzīvotājiem.¹

Dabasgāzes apgādi Latvijā nodrošina vairāki tirgus dalībnieki ar dažādām funkcijām. Dabasgāzes importu un pārdošanu dabasgāzes lietotājiem nodrošina dabasgāzes tirdzniecības uzņēmumi, dabasgāzes pārvadi starp valstīm un Latvijas reģioniem, kā arī dabasgāzes uzglabāšanu Inčukalna pazemes gāzes krātuvē nodrošina AS "Conexus Baltic Grid", savukārt dabasgāzes piegādi no pārvades sistēmas līdz galalietotājiem nodrošina sadales sistēmas operators GASO.

Sadales sistēmā strādā lielākā daļa no kopējās gāzapgādes sistēmas darbiniekiem, un sadales sistēmas gāzesvadu garums aptuveni četrkārt pārsniedz pārvades sistēmas kopējo garumu. 2025. gada beigās GASO bija 367 tūkstoši gāzes sistēmai pieslēgtu objektu.

¹ Centrālā statistikas pārvalde

Latvijas kopējais cilvēktiesību un attīstības stāvoklis

Latvija ir ratificējusi Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un citus ANO pamatlīgumus. Latvija arī ir ratificējusi visas Starptautiskās Darba organizācijas pamatkonvencijas un prioritārās pārvaldības konvencijas, kā arī virkni tehnisko dokumentu. Tādējādi jau Latvijas normatīvajā regulējumā ir plaši ietvertas starptautiskās prasības, un uzņēmumiem, ievērojot likumos ietvertās normas, ir iespēja vismaz iekšējā tirgū pilnībā atbilst ANO definētajiem korporatīvās sociālās atbildības (turpmāk – KSA) standartiem.

Latvija kopš 2004. gada ir Eiropas Savienības dalībvalsts, tādēļ uz to attiecas arī Eiropas Savienības regulējums. Kopš 2016. gada Latvija ir arī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībniece.

Atbilstoši ANO Attīstības programmas veiktajam Cilvēku attīstības ziņojumam² Latvija ieņem 41. vietu pasaulē starp attīstītākajām valstīm, esot ļoti augsti attīstītu valstu grupā.

Sūdzības par KSA ziņojumā ietvertajiem jautājumiem

GASO sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas noteikumi paredz kārtību, kā izskatīt sūdzības par klientu un iedzīvotāju cilvēktiesību pārkāpumiem, korupciju, darba un cilvēktiesībām darba vietā, aptverot visas KSA ziņojumā ietvertās tēmas. Ieviestā kārtība nodrošina kvalitatīvu sūdzību uzskaiti, kas tiek izmantota KSA ziņojumā pie galvenajiem indikatoriem.

Korporatīvā sociālā atbildība

Ar KSA mēs saprotam sistemātisku procesu, kurā GASO izvērtē savas darbības ietekmi uz vidi, darbiniekiem, klientiem, uzņēmējdarbību un sabiedrību kopumā, un kurā GASO nosaka darbības principus, kuri izriet no GASO ietekmes izvērtējuma un vērtībām. Sistemātiski KSA procesi veicina uzņēmuma pozitīvu reputāciju un darbinieku apmierinātību, samazina uzņēmējdarbības riskus un palielina uzņēmuma vērtību.

² <http://hdr.undp.org>

CILVĒKTIESĪBAS

Princips 1 Uzņēmumam ir jāatbalsta un jārespektē starptautiski pasludinātās cilvēktiesības; un

Princips 2 ir jābūt drošam, ka tas nav iesaistījies cilvēktiesību ļaunprātīgā izmantošanā.

GASO pilnībā ievēro Latvijas un Eiropas Savienības regulējumu, kas atbilst augstiem cilvēktiesību standartiem. Papildus tam GASO veic vairākus citus pasākumus, piemēram, izvērtē šajā ziņojumā minētos jautājumus un attiecīgi uzņēmuma darbībā ievieš uzlabojumus. GASO nekādā veidā neiesaistās ļaunprātīgā cilvēktiesību izmantošanā un pauž aktīvu pozīciju klientiem, sadarbības partneriem un darbiniekiem ar dalību ANO programmā *Global Compact*, KSA ziņojumu, Darbinieku ētikas kodeksu un Uzņēmējdarbības ētikas kodeksu.

Ņemot vērā GASO sniegto pakalpojumu un piegādātā produkta specifiku, īpaša uzmanība ir pievēršama darbinieku drošības un dabasgāzes bīstamības jautājumiem.

DARBINIEKU VESELĪBA UN DROŠĪBA

Kopējais novērtējums

Darbinieku veselība un drošība, ņemot vērā GASO darba specifiku, ir viena no GASO prioritārajām KSA jomām.

Latvijas darba aizsardzības prasību normatīvais regulējums pamatā paredz tiešu tā piemērošanu organizācijās, un GASO pilnībā izpilda šīs prasības. GASO nodrošina darbiniekiem drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, atbilstošu darba ekipējumu un apmācības, iesaista darbiniekus veselības un drošības pasākumu izpildē.

Riski

Vairāk nekā puse GASO darbinieku ir nodarbināti ar tiešu dabasgāzes sadales sistēmas ekspluatācijas darbu izpildi, kas paši par sevi ir paaugstināta riska darbi, jo tie ir saistīti ar gāzes sprādzienbīstamību un ugunsbīstamību, kā arī citu kaitīgo darba vides faktoru ietekmi uz darbinieku veselību. Līdz ar to iespējamie nelaimes gadījumi ir īpaši nozīmīgs risks gan darbinieku veselībai, gan uzņēmuma darbībai. Droša darba vide veicina efektīvu darbu.

Mērķi

Nodrošināt drošu darba vidi, kas ļauj izvairīties no darba vides riska vai mazināt nenovēršama darba vides riska ietekmi uz darbiniekiem.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Ikgadējais Darba vides iekšējās uzraudzības plāns.
- Darba koplīgums.
- Saraksts ar obligātām veselības pārbaudēm un vakcinācijām.
- Kārtība par darbinieku darba apģērbu.

- Kārtība par darba aizsardzības instrukciju izstrādi.
- Darba aizsardzības instrukcijas darbu izpildei un amata pienākumu veikšanai.
- Kārtība par ugunsdrošības instrukciju izstrādi.
- Ugunsdrošības instrukcijas.
- Darba aizsardzības instrukcija, veicot bezpilota gaisa kuģu vadīšanu.
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

2025. gadā veiktie pasākumi

- Apstiprināta Darba aizsardzības instrukcija, veicot bezpilota gaisa kuģu vadīšanu.
- Turpinājās Digitālās darba aizsardzības pārvaldības sistēmas (DABS) ieviešana.

Iepriekš ieviestie pasākumi

- GASO ir izveidojis darba aizsardzības sistēmu un noteicis atbildīgos par konkrētu pienākumu veikšanu darba aizsardzībā, ugunsdrošībā un civilā aizsardzībā.
- Darbinieki ir ievēlējuši uzticības personas, kas piedalās pasākumos, kas ir saistīti ar darba aizsardzību.
- Reizi gadā ar sertificētu speciālistu starpniecību tiek veikts Darba un sprādzienbīstamās vides risku novērtējums. Ņemot vērā šos novērtējumus, katru gadu tiek gatavots Darba vides iekšējās uzraudzības plāns atklāto risku novēršanai vai mazināšanai.
- Pastāvīgi tiek veikta darbā notikušo nelaimes gadījumu uzskaitē un analīze.
- Atbilstoši noteiktajam periodiskumam, atkarībā no darba specifikas, tiek veikta darbinieku instruktāža darba aizsardzībā un ugunsdrošībā. Ne retāk kā reizi gadā tiek veiktas mācības par rīcību ugunsgrēka izcelšanās gadījumā.
- Atbilstoši noteiktajam periodiskumam, atkarībā no darba specifikas, GASO darbinieki iziet obligātās veselības pārbaudes.
- Darbinieki ikdienas darbā tiek nodrošināti ar nepieciešamajiem kolektīvajiem un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.
- Tiek regulāri veiktas darba aprīkojuma un iekārtu pārbaudes un apkopes atbilstoši ražotāju noteiktajām prasībām.
- Darbiniekiem ir nodrošināta veselības un nelaimes gadījumu apdrošināšana.
- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par darba drošības pārkāpumiem.
- Ne visos objektos ir iespēja iekļūt cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī ne visos objektos ir telpas ar nepieciešamo aprīkojumu. Tomēr visos objektos, kuros ir veikta rekonstrukcija kopš 2016. gada, šīs prasības ir ieviestas. Veicot turpmāku objektu rekonstrukciju, GASO ievēros noteiktās prasības, kas nepieciešamas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Galvenie indikatori

2025. gadā notika pieci nelaimes gadījumi darba vietā: suņa kodumi, ceļu satiksmes negadījums, trauma ar darba instrumentu, kā arī divi apdegumu gadījumi. Ņemot vērā nelaimes gadījumus, GASO ir veicis darbu veikšanas tehnoloģiju pilnveidojumus.	Dabāsgāzes sadales sistēmas operatora darbā notikušie nelaimes gadījumi <table><tr><th>Gads</th><th>Strādājošo skaits</th><th>Nelaimes gadījumi</th></tr><tr><td>2021</td><td>888</td><td>0</td></tr><tr><td>2022</td><td>892</td><td>2</td></tr><tr><td>2023</td><td>863</td><td>2</td></tr><tr><td>2024</td><td>773</td><td>1</td></tr><tr><td>2025</td><td>702</td><td>5</td></tr></table>	Gads	Strādājošo skaits	Nelaimes gadījumi	2021	888	0	2022	892	2	2023	863	2	2024	773	1	2025	702	5						
Gads	Strādājošo skaits	Nelaimes gadījumi																							
2021	888	0																							
2022	892	2																							
2023	863	2																							
2024	773	1																							
2025	702	5																							
2025. gadā tika kavētas 50,4 darba dienas uz 100 darbiniekiem nelaimes gadījumu izraisītās darbnespējas dēļ, kas kopumā atspoguļo pieaugušo nelaimes gadījumu skaitu.	Nelaimes gadījumu izraisītās darbnespējas dēļ kavēto darba dienu skaits uz 100 darbiniekiem <table><tr><th>Gads</th><th>Kavēto darba dienu skaits uz 100 darbiniekiem</th></tr><tr><td>2021</td><td>0</td></tr><tr><td>2022</td><td>14.0</td></tr><tr><td>2023</td><td>10.9</td></tr><tr><td>2024</td><td>6.5</td></tr><tr><td>2025</td><td>50.4</td></tr></table>	Gads	Kavēto darba dienu skaits uz 100 darbiniekiem	2021	0	2022	14.0	2023	10.9	2024	6.5	2025	50.4												
Gads	Kavēto darba dienu skaits uz 100 darbiniekiem																								
2021	0																								
2022	14.0																								
2023	10.9																								
2024	6.5																								
2025	50.4																								
Lai arī 2025. gadā nelaimes gadījumu skaits pārsniedza vidējos Eiropas Savienības rādītājus, vidējais GASO nelaimes gadījumu skaits (2,6) saglabājās zem Eiropas Savienības vidējiem rādītājiem, bet vienlaikus pārsniedza rādītājus nozarē Latvijā.	Nelaimes gadījumi uz 1000 darbiniekiem <table><tr><th>Gads</th><th>Vidēji nozarē Eiropas Savienībā*</th><th>GASO</th><th>Vidēji nozarē Latvijā**</th></tr><tr><td>2021</td><td>-</td><td>0</td><td>-</td></tr><tr><td>2022</td><td>-</td><td>2.2</td><td>-</td></tr><tr><td>2023</td><td>-</td><td>2.3</td><td>-</td></tr><tr><td>2024</td><td>-</td><td>1.3</td><td>-</td></tr><tr><td>2025</td><td>5.8</td><td>7.1</td><td>1.5</td></tr></table> * Vidēji Eiropas Savienībā (2019.-2023.) elektroenerģijas, gāzes, tvaika un kondicionēšanas apgādē (Eurostat). ** Vidēji Latvijā (2019.-2023.) elektroenerģijas, gāzes, tvaika un kondicionēšanas apgādē (Eurostat).	Gads	Vidēji nozarē Eiropas Savienībā*	GASO	Vidēji nozarē Latvijā**	2021	-	0	-	2022	-	2.2	-	2023	-	2.3	-	2024	-	1.3	-	2025	5.8	7.1	1.5
Gads	Vidēji nozarē Eiropas Savienībā*	GASO	Vidēji nozarē Latvijā**																						
2021	-	0	-																						
2022	-	2.2	-																						
2023	-	2.3	-																						
2024	-	1.3	-																						
2025	5.8	7.1	1.5																						
Saņemtās darbinieku sūdzības* GASO 2025. gadā nav saņēmis sūdzības darba drošības jomā. *Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.																									

Kopējais novērtējums

GASO darbojas saskaņā ar Latvijas regulējumu, kas atbilst ANO un Starptautiskās Darba organizācijas prasībām. GASO ievēro ne vien minimālās valsts likumdošanā noteiktās prasības, bet arī veic papildus pasākumus. GASO veic visus Darba likumā noteiktos sociālās aizsardzības pasākumus.

Lielākajai daļai GASO darbinieku ir noteikts fiksēts darba laiks 40 stundas nedēļā. Atbilstoši darba specifikai un nepieciešamībai atsevišķos gadījumos ir noteikts summētais darba laiks. GASO darbinieki, ja rodas tāda vajadzība, veic arī virsstundu darbu, par to saņemot atlīdzību atbilstoši Latvijas likumdošanā paredzētajā kārtībā un apjomā. Vienlaicīgi darbiniekiem ir nodrošināts atbilstošs pārtraukumu un atpūtas laiks. GASO darbinieku zemākā algas likme ir noteikta par 20% augstāka nekā valstī noteiktā minimālā alga. Darbiniekiem ir nodrošināts apmaksāts ikgadējs atvaļinājums, GASO nodrošina papildus valsts likumdošanā noteiktajam apmaksātas brīvdienas par bērniem, par darba stāžu uzņēmumā, nenormētu darba laiku u.c. Darbiniekiem saskaņā ar Latvijas likumdošanu tiek nodrošināta darba nespējas prombūtne, tai skaitā ar grūtniecību un dzemdībām saistītā, kā arī bērnu kopšanas atvaļinājums mātei vai tēvam saskaņā ar likumā noteiktajiem termiņiem, kas sasniedz vismaz 12 mēnešu periodu. Ar visiem GASO darbiniekiem ir rakstiski noslēgti darba līgumi un nodrošināta oficiāla darba tiesisko attiecību reģistrēšana, sniedzot visu nepieciešamo informāciju iesaistītajām valsts institūcijām.

Riski

Neatbilstošs atalgojuma līmenis un nepilnības kopējā darba organizācijā rada riskus pazaudēt kvalificētus speciālistus, kā arī grūtības piesaistīt jaunus. Savukārt kvalificētu speciālistu trūkums var radīt draudus nozares standartos noteikto saistību izpildei attiecībā uz dabasgāzes sadales sistēmas drošumu un darbības nepārtrauktību. Pilnībā nokomplektēts darbinieku skaits nodrošina sabalansētu darba un atpūtas režīmu, kā rezultātā tiek uzlabota kopējā darbu kvalitāte. Regulāri pārstrādātas darba stundas rada gan darba kvalitātes riskus, gan papildus finansiālās izmaksas, jo GASO veic virsstundu apmaksu saskaņā ar likumā noteikto koeficientu, kas paredz dubultu virsstundu apmaksu.

Mērķi

Uzturēt konkurētspējīgu darbinieku motivācijas sistēmu, kuras ietvaros, ņemot vērā individuālo un kolektīvo ieguldījumu un sasniegumus, kā arī, salīdzinot ar citiem nozares uzņēmumiem un to amatu saimēm, nodrošināt taisnīgu un atbilstošu atalgojumu, darba un atpūtas līdzsvaru, un mērķtiecīgas sociālās garantijas.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Darba koplīgums.
- Darba kārtības noteikumi.
- Personāla vadības politika.

- Atalgojuma politika.
- Amatu novērtēšanas metodika.
- Darbinieku snieguma novērtēšanas kārtība.
- Darbinieku piemaksu piešķiršanas kārtība.
- Par atlīdzības noteikšanu darbiniekiem par Zemessardzes apmācībās pavadīto laiku
- Rīkojums par mājas dežūru apmaksas kārtību.
- Nolikums par gāzesvadu izbūves procesa kontroles komisiju un piemaksu noteikšanas kārtību būvniecības procesā iesaistītajiem darbiniekiem.
- Nolikums par iemaksām privātajā pensiju fondā.
- Darbinieku neizmanto to atvaļinājumu uzkrājumu aprēķināšanas metodika.
- Darbinieku izglītības izdevumu apmaksas kārtība.
- Komandējumu un darba braucienu noformēšanas kārtība.
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.

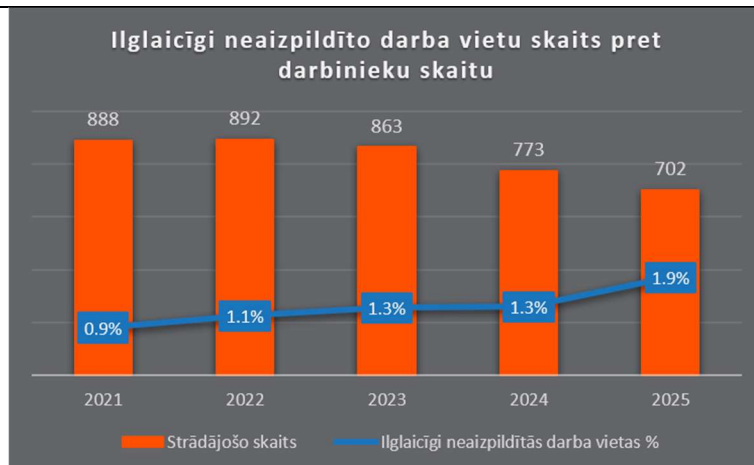
Pasākumi

Iepriekš ieviestie pasākumi

- Personāla vadības funkcija ir uzticēta atsevišķai profesionālai struktūrvienībai, nodrošinot vienotu funkcijas vadību un komunikēšanu uzņēmumā, darba tiesisko attiecību jautājumu izskatīšanu un konsultācijas.
- Ir izveidota darba strīdu komisijas institūcija, kurā piedalās darba devēja un arodbiedrību pārstāvji.
- Ir izveidota uzņēmuma darbinieku labā uzkrāto pensiju pārvaldības komisijas institūcija, kurā tiek deleģēti divi darba devēja un divi darbinieku pārstāvji.
- Ir ievēlētas atbilstoša skaita uzticības personas, pie kurām var vērsties ar darbu saistītos jautājumos.
- Tiek nodrošināta attiecīgo jomu jautājumu izskatīšana un apspriešana koplīguma sapulcēs.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz darba tiesību un cilvēktiesību darbavietā jomas skarošu sūdzību reģistrāciju un izskatīšanu.
- Tiek nodrošināta darbinieku veselības un nelaimes gadījumu apdrošināšana.
- Ir ieviesta darbinieku finansiālās motivācijas sistēma, kas nodrošina, ka darbinieki tiek sistemātiski novērtēti un atalgoti atbilstoši darba kvalitātei, iniciatīvai, darba intensitātei un ieguldījumam.
- GASO regulāri gan pērk, gan iesaistās darba tirgus pētījumos, kas dod vispusīgu informāciju par aktualitātēm tirgū un atalgojuma tendencēm, kas tiek piemērota GASO darbībai.
- Reizi ceturksnī tiek veikta padziļināta GASO darbinieku finanšu un darbības efektivitātes analīze, lai novērstu potenciālos riskus un izvērtētu esošo situāciju.

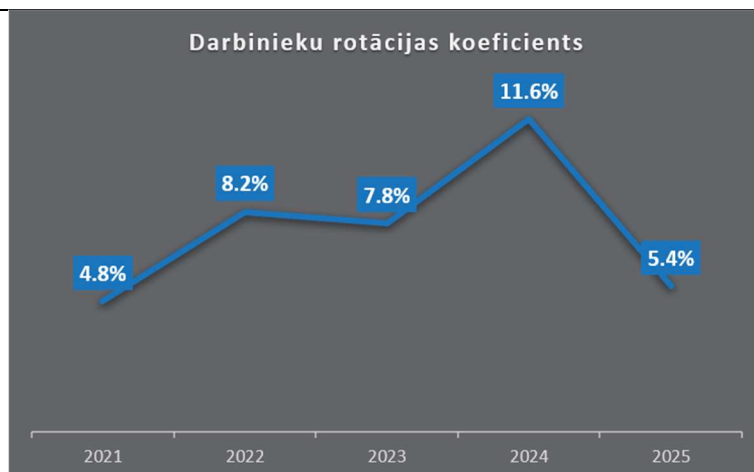
Galvenie indikatori

Ilglaicīgi neaizpildītās darba vietas galvenokārt ir tehniskajās profesijās (piemēram, metināšana), kur darba tirgū ir ierobežots piedāvājums.

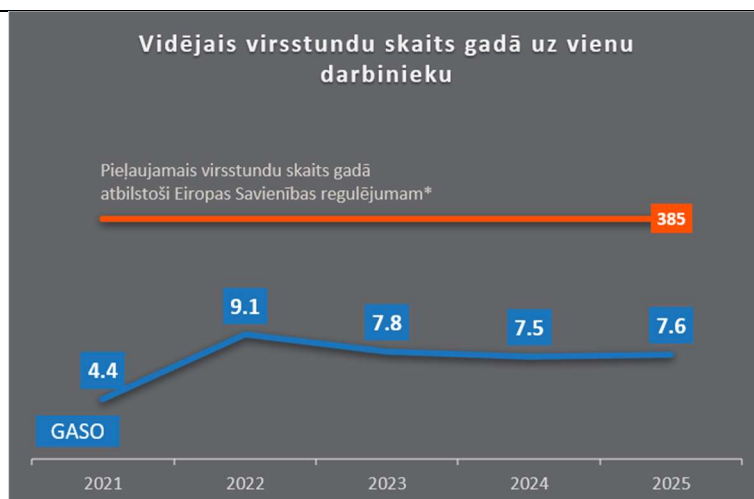

Ilglaicīgi neaizpildīto darba vietu skaits aprēķināts, individuāli izvērtējot visus atlases procesus un novērtējot atvērtās pozīcijas ilgumu, konkursu vairākkārtēju izsludināšanu u.tml.

2024. gadā darbinieku rotācijas koeficients sasniedza 11.6%, kas bija saistīts ar uzņēmuma funkciju pārskatīšanu un procesu efektivizēšanu, kas rezultējās ar darbinieku skaita samazinājumu. Savukārt 2025. gadā minētie procesi tika noslēgti, kā rezultātā rotācijas koeficients atgriezās normālā līmenī (5,4%).

Salīdzinot ar Eiropas Savienībā atļautajām maksimālajām virsstundām, sadales sistēmas operatoram ir ļoti zems nostrādāto virsstundu skaits. Virsstundu ierobežošana ir stingra uzņēmuma politika. Virsstundu apjoms tiek rūpīgi uzraudzīts un kontrolēts, pēc iespējas plānojot darbus tā, lai darbiniekiem virsstundas neveidotos.

* Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem; aprēķināts, ņemot vērā 8 stundu parasto darbalaiku, 4 nedēļu obligāto atvaļinājumu un neņemot vērā oficiālās svētku dienas.

Saņemtās darbinieku sūdzības*

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par darba laika, atalgojuma vai prombūtnes

pārkāpumiem, kas atbilstu cilvēktiesību pārkāpumu kritērijiem**.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

**Sūdzības, kuras atbilstu cilvēktiesību pārkāpumu kritērijiem, t.i., piemēram, nesamērīgs virsstundu skaits, pārkāpjot pieļautās normas, nesamērīgi zema alga, pārkāpjot minimālā atalgojuma vai atalgojuma aprēķina prasības, vai nesamērīga prombūtnes liegšana, liedzot likumā vai darba koplīgumā paredzētās prombūtnes, u.tml.

TAISNĪGA ATTIEKSME

Kopējais novērtējums

Uzņēmējdarbības ētikas kodeksā un Darbinieku ētikas kodeksā ir noteikti godīgas attieksmes un aizskārumu aizliegumu pamatprincipi. Darbinieku ētikas kodeksā ir aprakstītas vadlīnijas darba attiecību veidošanai darbinieku starpā, tai skaitā vēlamā attieksme un uzvedība, kā arī rīcības modeļi iespējamo domstarpību un konfliktu risināšanai darba ikdienā.

Riski

GASO nesaskata būtiskus riskus taisnīgas attieksmes nodrošināšanas jomā.

Mērķi

Nodrošināt godīgu, nediskriminējošu un labvēlīgu darba vidi.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Darbinieku ētikas kodekss.
- Darba koplīgums.
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

Iepriekš ieviestie pasākumi

- Ieviests Darbinieku ētikas kodekss, kas tika izstrādāts, ņemot vērā ANO *Global Compact* vērtības un vadlīnijas, t.sk. attiecībā uz aizskārumiem un godīgu attieksmi. Ētikas kodeksā ir noteiktas konkrētas norādes, kā darbiniekiem rīkoties, saskaroties ar dažāda veida aizskārumiem.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz cilvēktiesību darbavietā jomas skarošu sūdzību reģistrāciju un izskatīšanu.

Galvenie indikatori

Saņemtās darbinieku sūdzības*

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par aizskārumiem.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

Kopējais novērtējums

Uzņēmējdarbības ētikas kodeksā un Darbinieku ētikas kodeksā ir noteikti privātuma un datu aizsardzības pamatprincipi.

Personas datu aizsardzības jomā pastāv stingrs regulējums gan nacionālā, gan Eiropas Savienības līmenī. GASO ievēro šīs prasības, bet vienlaikus veic samērīgus un proaktīvus pasākumus procesu pilnveidošanai. Kopumā GASO savā iekšējā regulējumā ir skaidri noteicis ievācamo datu apjomu par darbiniekiem un ir skaidri norādījis, kurus IT resursus ir aizliegts izmantot personīgajām vajadzībām.

Savukārt klientu personas datu apstrādes jomā GASO gan procedūrās, gan IT sistēmās ievēro normatīvā regulējuma prasības. GASO ir izdevis virkni iekšējo normatīvu personas datu apstrādes jomā. GASO Privātuma politika ir publiski pieejama visiem interesentiem uzņēmuma interneta vietnē.

ISO 27001:2022 Informācijas drošības vadības sistēma

2025. gadā GASO ieviesa un sertificēja ISO 27001:2022 Informācijas drošības vadības sistēmu dabasgāzes sadales sistēmas drošības pārvaldības nodrošināšanai, kas apliecina GASO sistemātisku pieeju drošības risku pārvaldē un atbilstību labākajai praksei un principiem.

Riski

Personas datu aizsardzības jomā kopumā ir zemi riski, jo pastāv skaidrs normatīvais regulējums, kuru GASO ievēro, kā arī pastāv risku izvērtēšanas procedūras saskaņā ar ISO 27001:2022 Informācijas drošības vadības sistēmas prasībām. Risku mazināšanai tiek īstenoti atbilstošie tehniskie un organizatoriskie pasākumi.

Mērķi

Nodrošināt privātuma un datu aizsardzību atbilstoši normatīvā regulējuma prasībām.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Uzņēmējdarbības ētikas kodekss.
- Darbinieku ētikas kodekss.
- Privātuma politika.
- Personas datu apstrādes noteikumi.
- Personas datu aizsardzības koordinators noteikumi.
- Datu subjektu tiesību īstenošanas noteikumi.
- Darbinieku personas datu apstrādes politika.
- Informācijas tehnoloģiju resursu lietošanas noteikumi.
- Informācijas tehnoloģiju drošības politika.
- Kārtība fizisko personu datu iznīcināšanai.
- Ierobežotas pieejamības informācijas aizsardzības noteikumi.

- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

2025. gadā veiktie pasākumi

- Sertificēta ISO 27001:2022 Informācijas drošības vadības sistēma.

Iepriekš ieviestie pasākumi

- Apstiprināti iekšējie normatīvi klientu un darbinieku privāto datu aizsardzības un apstrādes jomā.
- Ieviests Darbinieku ētikas kodekss, kas tika izstrādāts, ņemot vērā ANO *Global Compact* vērtības un vadlīnijas, t.sk. attiecībā uz privātumu. Ētikas kodeksā ir noteiktas konkrētas norādes, kā darbiniekiem rīkoties, saskaroties ar dažāda privātuma pārkāpumiem.
- Ieviests Uzņēmējdarbības ētikas kodekss, kurā ir noteikti GASO principi attiecībā uz darbinieku, klientu un sadarbības partneru datu aizsardzību.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz sūdzību par privātuma pārkāpumiem reģistrāciju un izskatīšanu.
- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par Vispārīgās datu aizsardzības regulas pārkāpumiem.
- GASO ir iecelts sertificēts personas datu aizsardzības speciālists.
- Darbinieki tiek informēti par viņu personas datu apstrādi.
- Iekšējos noteikumos ir noteikts, ka IT resursus ir atļauts izmantot tikai darba pienākumu pildīšanai.
- Veikts visaptverošs personas datu audits GASO struktūrvienībās, identificējot personas datu apstrādes mērķus, un atbilstoši Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām noteiktiem datu apstrādes veidiem tika veikts novērtējums par ietekmi uz datu aizsardzību.
- Personāla atlasē tiek izmantots mākoņrisinājums - personāla atlases platforma, kas paralēli citiem ieguvumiem nodrošina kandidātu iepazīstināšanu ar GASO personu datu aizsardzības un privātuma politiku, pieteikumu uzglabāšanu atbilstoši fizisko personu datu aizsardzības prasībām un automatizētu e-pasta komunikāciju ar kandidātiem.
- CERT organizētās darbinieku apmācības par kiberdrošību darba vietā un privātajā dzīvē un nepatiesas informācijas apriti sociālajos medijos.

Galvenie indikatori

Saņemtās darbinieku un klientu sūdzības*

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par privātuma vai datu aizsardzības pārkāpumiem.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

Kopējais novērtējums

Infrastruktūras attīstības joma ir plaši regulēta un GASO ievēro visas normatīvās prasības gan uz projektu sagatavošanas, gan būvniecības fāzi. GASO savā ikdienā komunicē ar plašu attīstības projektos iesaistīto personu loku, tādējādi gūstot iesaistīto pušu atbalstu un nodrošinot projektu realizāciju.

ISO 14001:2015 Vides pārvaldības sistēma

2025. gadā GASO ieviesa un sertificēja ISO 14001:2015 Vides pārvaldības sistēmu, kas paredz GASO uzņēmējdarbības vides risku izvērtējumu un kontroli, t.sk. attiecībā uz tīklu attīstību. Sertifikāts apliecina GASO sistemātisku pieeju vides risku pārvaldē un atbilstību labākajai praksei un principiem.

Riski

Saskaņā ar Vides pārvaldības sistēmas ietvarā veikto GASO Vides ietekmes izvērtējumu tieši tīklu attīstība, t.i. tīklu būvniecība, rada zemas vides riskus. Tomēr jebkurā gadījumā GASO, izbūvējot infrastruktūru, aizskar privātīpašumu un lietošanas tiesības, kā arī var skart dabas teritorijas. Iedzīvotāju, pašvaldību un valsts institūciju, kas atbild par vides jautājumiem, neiesaistīšana plānošanas procesos apdraud projektu veiksmīgu realizēšanu un rada vides ietekmes riskus. Jaunu mikrorajonu gazifikācijai nereti ir nepieciešams izbūvēt gāzesvadus pa teritorijām, kurās iepriekš nav pastāvējuši lietošanas ierobežojumi, tādējādi īpašniekiem radot zemes apgrūtinājumus. Tādēļ īpaši svarīgi ir procesos iesaistīt visus zemes īpašniekus, informējot par kopīgajiem ieguvumiem no infrastruktūras izbūves. Savukārt riski saistībā ar būtisku infrastruktūras izbūves ietekmi uz aizsargājamām teritorijām, sugām un biotopiem ir mazi, jo Latvijā pastāv stingrs regulējums attiecībā uz vides aizsardzību, kas prasa meklēt videi draudzīgus risinājumus.

Mērķi

Iesaistot iedzīvotājus, uzņēmējus, pašvaldības un atbildīgās valsts institūcijas, gūt plašu atbalstu realizētajiem infrastruktūras attīstības projektiem un nodrošināt vides ietekmes prasību izpildi, tādējādi nodrošinot veiksmīgu projektu gaitu.

Nodrošināt dabasgāzes sistēmu izbūvi līdz apkures sezonas sākumam, tādējādi nodrošinot cilvēku primāro vajadzību pēc apkures.

Nodrošināt nepārtrauktu dabasgāzes padevi un netraucēt citu pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem, ja tiek veikti gāzapgādes sistēmas ekspluatācijas vai būvniecības darbi.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Šajā jomā tiek piemērots ārējais normatīvais regulējums, kurš detalizēti apraksta dažādus ar infrastruktūras izbūvi saistītos jautājumus.
- Vides politika
- ISO 14001 Vides pārvaldības sistēmas rokasgrāmata
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

2025. gadā veiktie pasākumi

- Sertificēta ISO 14001:2022 Vides pārvaldības sistēma.

Iepriekš ieviestie pasākumi

- GASO ir veikts vispārīgs Vides ietekmes izvērtējums, plaši izpētot visus jautājumus, kas attiecas uz tīklu būvniecības potenciālo ietekmi un vidi, t.sk. cilvēkiem, kā arī ir noteikti GASO vides ietekmes principi sistēmas attīstībā jeb izstrādāta Vides politika.
- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par būvniecības un vides ietekmes pārkāpumiem. Turklāt šo sistēmu var izmantot arī GASO klienti un sadarbības partneri.
- Sadales sistēmas perspektīvo attīstības plānu izstrādē tiek ņemti vērā pašvaldību teritoriālie plānojumi, pašvaldību, to iedzīvotāju un uzņēmumu vēlmes, valsts un pašvaldību noteiktie ierobežojumi aizsargājamām teritorijām.
- Pirms jaunu teritoriju gāzapgādes projektēšanas uzsākšanas tiek veikti informēšanas pasākumi, t.sk. tiek izlikta vides informatīvās reklāmas, tiek nogādātas individuālas vēstules visiem tiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem, gar kuru nekustamo īpašumu ir plānots izbūvēt gāzesvadus, tādējādi nodrošinot gan iespēju pieteikties pieslēgumiem, gan izteikt domas par projekta attīstību.
- Nepieciešamības gadījumā tiek organizētas publiskas sapulces ar to teritoriju iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kurās ir plānots attīstīt dabasgāzes sadales sistēmu.
- Gadījumā, ja infrastruktūras izbūve skar privātīpašumus, tad tiek veiktas pārrunas ar zemes īpašniekiem un gadījumos, ja ir nepieciešams šķērsot zemes īpašumu, puses panāk rakstisku vienošanos, t.sk. atsevišķos gadījumos paredzot materiālu kompensāciju.
- Latvijā ir paredzēta procedūra piespiedu īpašuma atsavināšanai gadījumos, kad nepieciešams izbūvēt valsts nozīmes objektus. Attiecībā uz sadales sistēmas operatora infrastruktūras izbūvi pārskata periodā šāda procedūra nav piemērota.
- Veicot infrastruktūras pārbūvi vai remontdarbus, GASO vienmēr savlaicīgi informē par plānotajiem piegādes pārtraukumiem un iespēju robežās nodrošina nepārtrauktu gāzapgādi patērētājiem.

- leviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz šajā KSA jomā aprakstīto klientu un iedzīvotāju tiesību skarošu sūdzību reģistrāciju un izskatīšanu.

Galvenie indikatori

Sūdzības no skarto teritoriju iedzīvotājiem*

2025. gadā nav saņemtas sūdzības.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

DABASGĀZES BĪSTAMĪBA

Kopējais novērtējums

Dabasgāze, to lietojot nepareizi, ir bīstams produkts, tādēļ viens no GASO pamatzdevumiem ir iedzīvotāju izglītošana. Informāciju par Avārijas dienesta darbu un neatliekamu situāciju novēršanas pasākumiem skatiet sadaļā VIDE.

ISO 14001:2015 Vides pārvaldības sistēma

2025. gadā GASO ieviesa un sertificēja ISO 14001:2015 Vides pārvaldības sistēmu, kas paredz GASO uzņēmējdarbības vides risku izvērtējumu un kontroli, t.sk. attiecībā uz avārijām, kurām saskaņā ar veikto izvērtējumu ir būtiska iespējamā negatīvā ietekme un tādēļ tiek veikta padziļināta risku un atbilstības uzraudzība. Sertifikāts apliecina GASO sistemātisku pieeju vides risku pārvaldē un atbilstību labākajai praksei un principiem.

Riski

Dabasgāzes potenciālā bīstamība ir viens no svarīgākajiem aspektiem GASO darbībā, tādēļ tai tiek pievērsta pastiprināta uzmanība gan darba drošības, gan Vides pārvaldības sistēmas, gan sabiedrības informēšanas jomās. Zināšanu trūkums par dabasgāzes fizikālajām īpašībām un tās lietošanu var radīt negatīvas sekas pašiem patērētājiem un to īpašumam, neatliekamo izsaukumu, avāriju skaita pieaugumu un papildus ieguldījumus Avārijas dienesta darbā. Pareizi lietojot, dabasgāze ir drošs produkts, savukārt augsts negadījumu skaits kaitē produkta reputācijai un pieprasījumam.

Mērķi

Veicināt sabiedrības izpratni par dabasgāzes bīstamajām īpašībām, pareizu produkta un aparatūras lietošanu atbilstoši tehniskajām prasībām, tādējādi samazinot nelaimes gadījumu riskus.

Pareiza cilvēku rīcība neatliekamās un avārijas situācijās, mazinot kaitējumu līdzcilvēkiem un īpašumam.

Brīdināt patērētājus par dabasgāzes uzskaites manipulāciju un patvaļīgu pieslēgumu radīto seku bīstamību līdzcilvēkiem un īpašumam.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Skatīt sadaļu AVĀRIJU NOVĒRŠANA UN TĪKLU DROŠĪBA.

Pasākumi

2025. gadā veiktie pasākumi

- Sertificēta ISO 14001:2022 Vides pārvaldības sistēma.

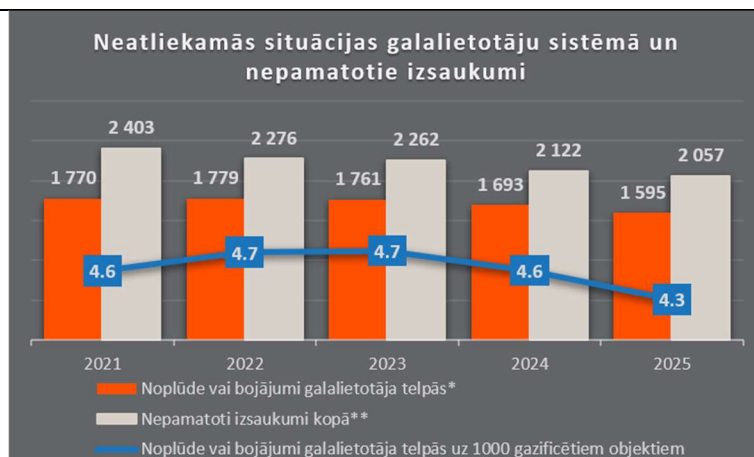
Iepriekš ieviestie pasākumi

- Informācija interneta mājaslapā un bukleti par drošības pasākumiem, kuri jāievēro, lietojot dabasgāzi, norādījumi, kā pareizi lietojamas gāzes iekārtas, un instrukcijas avārijas situācijām.
- Informatīvie materiāli lielākajos Latvijas medijos par drošu dabasgāzes lietošanu.
- GASO ir noslēgts līgums ar nodibinājumu "Iespējamā misija" par dalību programmā "Dzīvei gatavs", kuras ietvarā skolām tiek nodrošināta iespēja pieteikties uz GASO sagatavoto klātienes vai attālināto mācību stundu par dabasgāzes drošību.
- Dalība pašvaldību, sabiedrisko organizāciju un operatīvo dienestu rīkotajos klātienes un attālinātajos pasākumos, informējot iedzīvotājus par drošu dabasgāzes lietošanu.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz sūdzību par darbinieku nerūpīgu attieksmi pret dabasgāzi un sadales sistēmu, kā rezultātā tiek apdraudēta cilvēku veselība un drošība un īpašuma drošība, reģistrāciju un izskatīšanu.
- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par GASO rīcību, kas var apdraudēt darbinieku vai dabasgāzes lietotāju drošību. Turklāt šo sistēmu var izmantot arī GASO klienti un sadarbības partneri.

Galvenie indikatori

Kopš 2021. gada ir samazinājies tādu neatliekamo izsaukumu skaits, kuru iemesls ir paša lietotāja rīcība vai noplūdes un bojājumi galalietotāja telpās. Tas, galvenokārt, ir skaidrojams ar pieslēgumu skaitu samazināšanos dzīvokļos.

Savukārt kopējais nepamatoto izsaukumu skaits saglabājas līdzīgs, bet tas nav vērtējams negatīvi, jo GASO atbalsta avārijas dienesta izsaukšanu arī piesardzības dēļ. Šāds nepamatoto izsaukumu skaits liecina par sabiedrības nopietno attieksmi pret potenciālo dabasgāzes bīstamību.

*Neatliekamas situācijas ietver lietotāja rīcību un iekārtas, par kuru ekspluatāciju ir atbildīgs gala lietotājs – dabasgāzes patēriņa skaitītājs, noslēgierīces, dabasgāzes aparātūra un gāzesvadi, kas atrodas galalietotāja telpās.

**Nepamatoti izsaukumi ir tādi izsaukumi, kuri vai nu neattiecas uz dabasgāzes sistēmu vai arī neapstiprinās neatliekamā vai avārijas situācija.

VALSTU SPECIFISKIE RISKI

Kopējais novērtējums

Ņemot vērā to, ka GASO darbojas vienīgi Latvijas tirgū, kopumā iespēja saskarties ar tādiem cilvēktiesību pārkāpumiem kā nelegāla vai bērnu nodarbinātība ir ļoti zema. Jomās, kurās Latvijas regulējums iejaucas mazāk, piemēram, aizskārumos vai korupcijā privātajā sektorā, šādi riski ir augstāki. Savukārt tādās jomās kā darba drošība, diskriminācija, darba tiesību pārkāpumi vai vide – pārkāpumi ir sastopami, tomēr valstī pastāv skaidrs regulējums, kā šādas situācijas risināt.

GASO izprot globalizācijas nozīmi un ietekmi uz cilvēktiesību pārkāpumiem valstīs, kur cilvēktiesību un darba tiesību joma nav tik attīstīta kā Eiropas Savienībā. Līdz ar to GASO veic pasākumus, lai sadarbības partneriem skaidri sniegtu savu pozīciju attiecībā uz šiem jautājumiem.

Ja GASO ir pilnīga brīvība attiekties no sadarbības partneriem, kas pārkāpj cilvēktiesības, tad attiecībā uz klientiem šāda prakse ir ierobežota, jo GASO ir vienīgais sadales sistēmas operators Latvijā un uz to attiecas Enerģētikas likuma prasības, kas paredz iespēju atteikties no klienta tikai specifiskās situācijās, jo arī klientiem nav iespējas izvēlēties sadales pakalpojumu sniedzēju.

Riski

GASO nesaskata pārkāpumu riskus savā darbībā attiecībā uz vispārējiem cilvēktiesību principiem, tomēr GASO neizslēdz iespēju, ka šādi pārkāpumi var pastāvēt sadarbības partneru darbībā, it sevišķi, ja to mītnes zeme vai ražošana atrodas valstīs, kuras nav akceptējušas ANO vērtības un ieviesušas tās normatīvajā regulējumā. Tomēr kopumā,

ņemot vērā GASO sadarbības partneru un piegādātāju izcelsmes valstis, nozares specifiku un ģeogrāfisko tirgu, galveno sadarbības partneru un piegādātāju lokā ir zems risks. Augstāki riski pašā Latvijā pastāv nozarēs, kurās plaši tiek nodarbinātas personas no trešajām valstīm, jo šādas personas ir vieglāk pakļaujamās pārkāpumiem. Piemēram, 2015. gadā Latvijā tika konstatētas 345 personas, strādājošas bez darba līgumiem būvniecības nozarē³, kas var attiekties arī uz GASO sadarbības partneriem.

Mērķi

GASO ievēro vispārējos cilvēktiesību principus un GASO nevēlas savu sadarbības partneru vai klientu lokā personas, kuras pārkāpj šos principus.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Uzņēmējdarbības ētikas kodekss.
- Darbinieku ētikas kodekss.
- Līgumu izstrādāšanas, slēgšanas, izpildes kontroles un glabāšanas kārtība.
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

Iepriekš ieviestie pasākumi

- Uzņēmējdarbības ētikas kodekss paredz iespēju ietvert līgumos ar sadarbības partneriem atsauci uz Uzņēmējdarbības ētikas kodeksu, tādējādi paužot skaidru nostāju attiecībā uz cilvēktiesību jautājumiem.
- Uzņēmējdarbības ētikas kodekss ir publicēts GASO mājaslapā.
- Visi jaunie darbinieki pirms darba uzsākšanas tiek iepazīstināti ar Uzņēmējdarbības ētikas kodeksu.
- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par GASO vai tās sadarbības partneru cilvēktiesību pārkāpumiem. Turklāt šo sistēmu var izmantot arī GASO klienti un sadarbības partneri.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz sūdzību par GASO darbībām vai GASO sadarbošanos ar sadarbības partneriem, kas pārkāpj starptautiski pieņemtus cilvēktiesību, darba tiesību, vides un pretkorupcijas principus, reģistrāciju un izskatīšanu.
- Iepirkumos pretendentiem tiek prasīts ar augstu atbildības līmeni ievērot nozari reglamentējošos normatīvos aktus un tajos ietvertos principus un pienākumus darbinieku nodarbinātībā.
- GASO Līgumu izstrādāšanas, slēgšanas, izpildes kontroles un glabāšanas kārtībā ir iekļauta prasība pēc iespējas līgumos iekļaut informāciju par otras puses apņemšanos ievērot vispārpieņemtās normas cilvēktiesību, darba

³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes maza apjoma izpētes darbs "Nelikumīga trešo valstu pilsoņu nodarbinātība Latvijā" (2017. gada februāris)

tiesību, vides un pretkorupcijas jomās, kā arī GASO apliecinājums par šādu normu ievērošanu un atsauce uz ANO *Global Compact* desmit principiem.

- GASO interneta vietnē sadaļā par iepirkumiem, konkursiem un izsolēm ir iekļautas pretkorupcijas un darījumu prasības, kā arī aicinājums ievērot ētikas principus cilvēktiesību, darba tiesību un vides jomā.

Galvenie indikatori

Saņemtās sūdzības*

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par uzņēmuma darbību vai arī ziņas par sadarbības partneru vai klientu pārkāpumiem.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

DARBINIEKI

Princips 3 Uzņēmumam ir jāgarantē biedrošanās brīvība un jāatzīst efektīvā kolektīvā pārrunu procedūra;

Princips 4 jāgarantē visu formu piespiedu un obligātā darba izslēgšana;

Princips 5 jāgarantē bērnu piespiedu darba likvidēšana; un

Princips 6 jāizslēdz nodarbinātības un profesijas diskriminācija.

Latvijā un Eiropas Savienībā darba tiesību joma ir ļoti attīstīta, kas arī atspoguļojas Eiropas Savienības kopīgajā un Latvijas nacionālajā regulējumā. GASO pilnībā ievēro darbaspēka tiesības gan darbinieku biedrošanās jomā, gan nediskriminācijas jomā. GASO stingri iestājas pret piespiedu un nelikumīgu bērnu nodarbinātību, ko tas arī pauž saviem klientiem, sadarbības partneriem un darbiniekiem ar KSA ziņojuma un Uzņēmējdarbības ētikas kodeksa starpniecību.

Ņemot vērā GASO lokālo darbību, būtiskākais jautājums darbaspēka jomā ir pusēm pieņemama darba koplīguma apstiprināšana, kas regulē visus galvenos jautājumus gan arodbiedrību, gan cilvēktiesību, gan darba tiesību jomā.

ARODBIEDRĪBAS

Kopējais novērtējums

GASO nodrošina un atbalsta darbinieku tiesības piedalīties arodbiedrībās un kolektīvi apspriest kolektīvās vienošanās.

Riski

Ņemot vērā Latvijas normatīvo regulējumu, kā arī GASO ieviestās procedūras, šajā jomā netiek saskatīti būtiski riski.

Mērķi

Nodrošināt abpusēji izdevīgu sadarbību un kolektīvu vienošanos attiecībā uz lēmumiem, kas skar darbinieku sociālo aizsardzību.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Darba koplīgums (slēgts starp uzņēmumu un arodbiedrību jumta organizāciju).

Pasākumi

Iepriekš ieviestie pasākumi

- Ir izveidota darba strīdu komisijas institūcija, kurā piedalās darba devēja un arodbiedrību pārstāvji.
- Tiek nodrošinātas darba koplīguma apspriešanas sapulces, kurās piedalās uzņēmuma vadības pārstāvji, darbinieku un arodbiedrību pārstāvji.
- Pēc arodbiedrības pieprasījuma tiek sniegts pārskats par Koplīguma saistību izpildi.

- GASO atlīdzina izdevumus, kas saistīti ar darba strīdu komisiju apkalpošanu un darba strīdu izskatīšanu komisijās.
- GASO nodrošina telpas arodbiedrību sapulču norisei.
- GASO nodrošina telpas un sakaru līdzekļus arodbiedrības vadītājam.
- Pēc arodbiedrības pieprasījuma GASO nodrošina nepieciešamo informāciju par uzņēmuma darbību.
- Arodbiedrība izmanto GASO IT resursus savas informācijas izplatīšanai arodbiedrības biedriem.
- Arodbiedrība piedalās darbinieku veselības apdrošināšanas pakalpojuma sniedzēja polises izvēles procesā.

Galvenie indikatori

Arodbiedrību iesaiste domstarpību risināšanā*

2025. gadā nav bijusi vajadzība iesaistīt arodbiedrību domstarpību risināšanā.

*Tās var būt dažāda veida domstarpības, tai skaitā domstarpības, kas neskar cilvēktiesību pārkāpumus; arodbiedrība iesaistās vienīgi biedru jautājumu risināšanā.

PIESPIEDU UN BĒRNU DARBASPĒKS

Kopējais novērtējums

GASO darbojas pilnībā saskaņā ar Darba likuma un citu normatīvo aktu prasībām, un neiesaistās piespiedu un prettiesiskā bērnu nodarbināšanā. Retajos gadījumos, kad tiek nodarbināti pusaudži, tie tiek nodarbināti ārpus mācību laika un vienkāršos darbos, kuri nerada risku viņu drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai.

Riski

Ņemot vērā to, ka GASO darbojas pilnībā saskaņā ar Latvijas normatīvo regulējumu, kurš piespiedu un bērnu nodarbinātības jomā saskan ar ANO standartiem, savā darbībā kopumā GASO nesaskata riskus attiecībā uz pārkāpumiem piespiedu vai bērnu darbaspēka nodarbināšanā.

Mērķi

GASO stingri iestājas pret piespiedu un prettiesisku bērnu darbaspēka izmantošanu.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Darba koplīgums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

- Nav nepieciešami.

Galvenie indikatori

Saņemtās sūdzības

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par piespiedu vai nelegālu bērnu darbaspēku.

Kopējais novērtējums

Latvijas likumdošanā ir plaši ietvertas normas, kas regulē nediskriminējošu attieksmi, un GASO tās pilnībā ievēro. GASO neliek nekādus šķēršļus noteiktām cilvēku grupām. Esošais darbinieku sastāvs ir izveidots, salāgojot GASO nepieciešamās profesionālās kompetences un darba tirgus piedāvājumu. GASO nodrošina, ka lēmumi attiecībā uz darbiniekiem tiek pieņemti, balstoties uz atbilstošiem un objektīviem kritērijiem. Ņemot vērā nozares specifiku, GASO pievērš uzmanību sieviešu īpatsvara analīzei.

Riski

Kopumā riski GASO darbībā, kas būtu saistīti ar diskrimināciju, ir mazi.

Mērķi

Nodrošināt nediskriminējošu darbu vidi un tiesiskumu pret jebkuru personu.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Darbinieku ētikas kodekss.
- Uzņēmējdarbības ētikas kodekss.
- Amata novērtēšanas metodika.
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

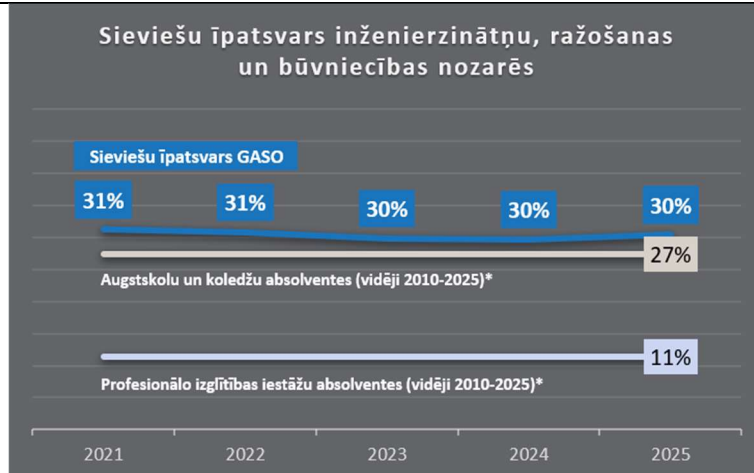
Pasākumi

Iepriekš ieviestie pasākumi

- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par cilvēktiesību pārkāpumiem.
- Darba sludinājumos tiek norādītas konkrētas prasības pretendentiem, kas izriet no uzņēmumam nepieciešamajām profesionālajām kompetencēm un ir formulētas nediskriminējoši.
- Darbinieku atlases procesā netiek pieprasīta sensitīva personiska informācija par pretendentu, tai skaitā par reliģisko vai politisko pārliecību, ģimenes stāvokli, seksuālo orientāciju, etnisko izcelsmi u.c., kā arī netiek vērtētas tādas ārējās īpašības kā ādas krāsa, dzimums, vecums u.tml.
- GASO regulāri veic dažādu galveno demogrāfisko parametru analīzi.
- Darbinieku ētikas kodeksā ir noteikts diskriminācijas aizliegums.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz darba tiesību un cilvēktiesību darbavietā jomas skarošu sūdzību reģistrāciju un izskatīšanu.

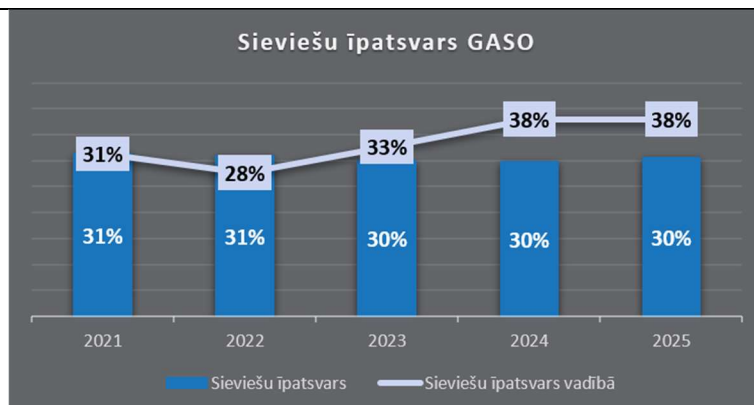
Galvenie indikatori

GASO strādājošo sieviešu īpatsvaru būtiski ietekmē jauniešu izglītības izvēles. Kā redzams grafikā, iepriekšējā desmitgadē (un, lai arī nav pieejami vecāki dati, ar augstu ticamības pakāpi arī iepriekšējās desmitgadēs) sieviešu īpatsvars saistīto nozaru absolventu vidū ir ļoti zems. Attiecīgi arī GASO sieviešu īpatsvars ir salīdzinoši zems, atspoguļojot reālo darba tirgu.

*Centrālā statistikas pārvalde

Sieviešu īpatsvars GASO kopumā atbilst nozares specifikai izglītības jomā. Sieviešu īpatsvars vadībā kopumā atbilst sieviešu īpatsvaram uzņēmumā.

Saņemtās sūdzības

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par diskrimināciju darba vietā.

VIDE

Princips 7 Uzņēmumam ir jāatbalsta piesardzības pasākumi attiecībā uz izaicinājumiem, kas skar vidi;

Princips 8 jāuzņemas iniciatīvas veicināt lielāku atbildību pret vidi; un

Princips 9 jāveicina videi draudzīgu tehnoloģiju attīstība un izplatība.

GASO ir veicis visaptverošu izpēti par uzņēmuma darbības un piegādātā produkta ietekmi uz apkārtējo vidi. Detalizēts GASO ietekmes izvērtējums ir apskatāms GASO *Vides ietekmes izvērtējumā*, savukārt GASO darbības pamatprincipi vides jomā ir noteikti GASO *Vides politikā* – abi dokumenti ir pieejama uzņēmuma interneta vietnē.

GASO ir sertificējusi divas ar vidi saistītās pārvaldības sistēmas - ISO 14001:2015 *Vides pārvaldības sistēmu*, kas apliecina uzņēmuma sistemātisku pieeju visām esošām un potenciālām vides ietekmēm, un ISO 50001:2018 *Energo pārvaldības sistēmu*, kas specifiski rūpējas par uzņēmuma energoefektivitāti.

GASO stingri kontrolē dabasgāzes sistēmas ekspluatāciju, metāna emisijas un rūpējas par sistēmas drošību. Ekspluatācijas joma ir stingri regulēta, un GASO ievēro visas prasības. 2024. gadā stājās spēkā Regula 2024/1787 par metāna emisiju samazināšanu enerģētikas sektorā, kā rezultātā GASO ir veicis virkni pasākumu metāna emisiju kvalitatīvākai kvantificēšanai, kas t.sk. paredz tiešo mērījumu uzsākšanu 2025. gadā, kā rezultātā GASO ievieš jaunas tehnoloģijas noplūžu detektēšanā un kvantificēšanā, kas varētu samazināt metāna emisiju apmērus.

Kopš 2024. gada GASO ir kļuvis par ANO programmas *Oil and Gas Methane Partnership 2.0* (OGMP 2.0) biedru, kā rezultātā GASO 2025. gadā pirmo reizi izstrādāja metāna emisiju samazināšanas mērķus no sadales sistēmas.

Lai arī Eiropas Savienības regulējuma izpratnē dabasgāze nekvalificējas kā videi draudzīgs energoresurss, dabasgāze degšanas procesā rada zemākās siltumnīcefekta gāzu emisijas un rada zemāko cita veida piesārņojumu, salīdzinot ar citiem kurināmajiem, t.sk. salīdzinot ar biomasu un neattīrītu biogāzi. Savukārt biomasas un biogāzes galvenā priekšrocība ir kurināmā dabīgā atjaunošanās, piesaistot oglekli, kas nav iespējama fosilās dabasgāzes gadījumā. Vienlaikus sākot ar 2024. gadu sadales sistēmā pirmoreiz tiek transportēts biometāns, un tiek prognozēts pakāpenisks biometāna daļas pieaugums, kas tuvākajos gados varētu sasniegt 10% no kopējā piegādātā apjoma. Ņemot vērā to, ka biometāns ir atjaunojamais energoresurss un tā

kvalitāte atbilst dabasgāzes parametriem, tas ilgtermiņā dos būtisku ieguldījumu GASO vides ietekmes samazināšanā.

GASO pats aktīvi izmanto dabasgāzes sniegto tehnoloģiju – koģenerācijas un autotransporta priekšrocības un palīdz citiem iegūt videi draudzīgo kurināmo un ar to saistītās tehnoloģijas.

Saskaņā ar Vides pārvaldības sistēmas ietvarā veikto izvērtējumu GASO ir trīs būtiskas vides ietekmes – metāna emisijas no GASO piederošās sadales sistēmas, resursu patēriņš un CO₂ emisijas GASO saimniecībā un potenciālās sadales sistēmas avārijas ar sprādzienbīstamību un aizdegšanās bīstamību.

IETEKME UZ VIDI

Vides politika

GASO darbības pamatprincipi vides jomā ir noteikti GASO *Vides politikā*, kura ir pieejama uzņēmuma interneta vietnē. GASO *Vides politikas* mērķis ir nodrošināt tādu GASO darbību, kas ir vērtīga videi, vērtīga GASO un vērtīga ieinteresētajām pusēm.

Vides ietekmes izvērtējums

Vides pārvaldības sistēmas ietvarā GASO ir veicis visaptverošu savas darbības un dabasgāzes *Vides ietekmes izvērtējumu*, un t.sk. balstoties uz šo izvērtējumu ir apstiprinājusi GASO *Vides politiku*.

GASO ir identificējis šādas GASO vides ietekmes jomas:

- sadales sistēmas būvniecība;
- sadales sistēmas ekspluatācija (izņemot avārijas un SEG emisijas);
- sadales sistēmas avārijas un avāriju situācijas;
- SEG emisijas GASO piederošajā sadales sistēmā (difūzās, remontdarbu un avāriju emisijas);
- enerģijas ražošana un patēriņš saimniecībā*;
- fluorējošo gāzu (f-gāzu) emisija saimniecībā no aukstumiekārtām;
- GASO operēto bīstamo iekārtu ugunsdrošība;
- GASO iepirkto preču un radīto atkritumu apsaimniekošana;
- GASO ūdens patēriņš un piesārņojums.

*GASO saimniecība – visa ietekme, izņemot pašas sadales sistēmas ietekmi, piemēram, katlumājas, autotransports, elektroiekārtas, aukstumiekārtas, atkritumi u.c.

Izvērtējuma rezultātā par vidēji vai augsti būtiskiem ir noteikti šādi vides aspekti:

- sprādziena un aizdegšanās bīstamība sadales sistēmas avārijās;
- metāna emisija no GASO piederošās sadales sistēmas;
- resursu patēriņš un CO₂ emitēšana no enerģijas ražošanas un energopatēriņā GASO saimniecībā.

Vides pārvaldības sistēmas ietvarā katram no šiem vidēji vai augsti būtiskajiem vides aspektiem tiek veikts un uzturēts izvērtējums par prasību atbilstībām, gatavību ārkārtas situācijām, riskiem, iespējām, vides mērķiem, mērījumiem un rezultātu izpildi.

Kopējais novērtējums

Valsts mērogā lielākais vides piesārņojums visā dabasgāzes izmantošanas ciklā rodas pie gala patērētājiem, kur rodas dabasgāzes zudumi iekšējās gāzesvadu sistēmās un iekārtās un kur dabasgāze tiek dedzināta un atmosfērā nokļūst oglekļa dioksīds (turpmāk – CO₂), slāpekļa oksīdi u.c. izmeši. Lai arī Eiropas Savienības regulējuma izpratnē fosilā dabasgāze nekvalificējas kā videi draudzīgs energoresurss, dabasgāze degšanas procesā rada zemākās siltumnīcefekta gāzu emisijas un rada zemāko cita veida piesārņojumu, salīdzinot ar citiem kurināmajiem, t.sk. salīdzinot ar biomasu un neattīrītu biogāzi. Savukārt biomasas un biogāzes galvenā priekšrocība ir kurināmā atjaunošanās, kas nav iespējama fosilās dabasgāzes gadījumā.

Kopš 2025. gada dabasgāzes sadales sistēmā galalietotājiem fiziski tiek piegādāts biometāns (līdz sadales sistēmā esošās dabasgāzes kvalitātei attīrīta biogāze) un tiek plānots, ka tās apjoms turpmākajos gados pakāpeniski augs (līdz 2030. gadam biometāna proporcija varētu pārsniegt 10% no kopējā piegādātā apjoma). Visi tehnoloģiskie procesi, kas ir saistīti ar biometāna ražošanu, kvalitātes kontroli un piegādi līdz sadales sistēmai, ir biometāna ražotāju pārziņā, bet GASO ir būtiska loma prasību skaidrošanā un birokrātijas ierobežošanā. Ņemot vērā to, ka biometāns ir biogāze, kas ir attīrīta līdz dabasgāzes kvalitātes parametriem, un ķīmiski tās sastāvs ir līdzvērtīgs dabasgāzei, nav paredzams, ka biometāna emisija no GASO īpašumā esošās sadales sistēmas radīs būtiskāku vai mazāk būtisku vides piesārņojumu, salīdzinot ar fosilo dabasgāzi. Līdz ar to, aizstājot dabasgāzi ar biometānu, GASO nodrošinās neatjaunojamā resursa aizstāšanu ar atjaunojamo resursu, nezaudējot produkta kvalitātē un vides ietekmē, kas būs ievērojams GASO darbības vides ietekmes uzlabojums.

Dabasgāze, salīdzinot ar citiem kurināmajiem, sadegšanas procesā rada ievērojami mazākus CO₂ izmešus, tādējādi radot mazāku siltumnīcefektu. Tāpat dabasgāze rada arī mazāko vides piesārņojumu lokāli cilvēku ikdienas vidē uz ielām un mājokļos. Dabasgāze, salīdzinot ar koksnes produktiem, oglēm un šķidrajiem kurināmajiem, rada būtiski mazāku tvana gāzes, sēra oksīdu, slāpekļa oksīdu, dūmu, kvēpu, pelnu un smago metālu pastāvīgo piesārņojumu gan lokālos katlos, gan lielās katlumājās un koģenerācijas stacijās. Arī dabasgāzes izmantošana autotransportā, aizstājot benzīnu un dīzeļdegvielu, dot nozīmīgu ieguldījumu gan oglekļa dioksīda emisiju samazinājumā, gan gaisa kvalitātes uzlabošanā. Piemēram, dabasgāzes darbinātas automašīnas rada līdz pat 70% mazākus slāpekļa oksīdu izmešus, kas ir būtiski cilvēku plaušu veselībai.

GASO saimnieciskajai darbībai ir trīs galvenās vides ietekmes jomas – metāna (dabasgāzes) emisija atmosfērā no sadales sistēmas, enerģijas ražošana (katlumājas, koģenerācija, lokālie katli) un energoresursu patēriņš (ēku apsildē, autotransportā un elektroierīcēs) GASO saimniecībā un potenciālās avārijas un avāriju situācijas sadales sistēmā. Ņemot vērā darbinieku skaitu, autoparka lielumu un telpu platības, GASO

rada arī nozīmīgu atkritumu daudzumu, kā arī ūdens patēriņu. Sadales sistēmas būvniecībai ir salīdzinoši maza vides ietekme, bet vienlaikus sadales sistēmas būvniecībai ir viskomplicētākās vides prasības.

Kopš 2023. gada GASO emisiju apmēros ir iekļautas fluorētās gāzes, ko izmanto kondicionēšanas iekārtās. GASO ir aptuveni 170 kondicionēšanas iekārtas, t.sk. vairākas centralizētas iekārtas un liels daudzums *split* sistēmu (dalītās sistēmas). Pie SEG emisijām tiek ieskaitīts atkārtoti uzpildītais fluorēto gāzu daudzums sistēmās, jo attiecīgi iztrūkstošais daudzums ir zudis caur sistēmas neblīvumiem vai remontdarbiem. Lai arī kopumā uzpildīto gāzu apmērs nav liels, šo gāzu ietekme uz siltumnīcefektu ir ļoti būtiska, kā rezultātā tiek piemēroti būtiski CO₂ ekvivalenta koeficienti. Piemēram, izplatītākā gāze GASO iekārtās ir R410A, kuras CO₂ ekvivalents ir 2088, līdz ar to, piemēram, 2023. gadā uzpildītais daudzums 28 kg dažādu gāzu deva 54 tonnas CO₂ emisiju ekvivalenta, kas līdzinās iepirktās siltumenerģijas emisiju apmēram.

Sadales sistēmā netiek izmantotas lieljaudas iekārtas kā, piemēram, dabasgāzes pārvades sistēmās vai krātuvēs, kur spiediena nodrošināšanai izmanto iekšdedzes dzinējus vai turbīnas, tādēļ lielākie tiešie CO₂ izmeši GASO rodas no siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanas pašpatēriņa vajadzībām un autotransporta lietošanas. Tomēr, vērtējot siltumnīcefekta ietekmi, tieši dabasgāzes noplūde no sadales sistēmas rada vislielāko vides ietekmi, jo metānam ir ievērojami lielāka ietekme uz siltumnīcefekta veidošanos nekā CO₂.

Sadales sistēmas ekspluatācijā netiek izmantotas kaitīgas ķīmikālijas un neveidojas atmosfēru piesārņojošas vielas, kā arī netiek izmantoti dabas resursi un nerodas nozīmīgs atkritumu daudzums.

GASO pilnībā ievēro normatīvā regulējuma prasības, kā arī vairākās jomās darbojas atbilstoši augstākiem standartiem, nekā ir noteikts normatīvajā regulējumā.

Latvijas mērogā GASO gan savā saimniecības darbībā, gan siltumnīcefektu izraisošo gāzu kontekstā ir maznozīmīgs piesārņotājs. Vienlaikus GASO pastāv iespējas atsevišķās jomās pakāpeniski samazināt savu vides ietekmi, tādējādi dodot savu ieguldījumu vides kvalitātes uzlabošanā un klimata pārmaiņu ierobežošanā. Savukārt izbūvējot sadales sistēmu patērētājiem, kuri ar dabasgāzi aizvieto videi kaitīgākus kurināmos, GASO dod ieguldījumu kopējā piesārņojuma samazināšanā.

AVĀRIJU NOVĒRŠANA UN TĪKLU DROŠĪBA

Kopējais novērtējums

Dabasgāze var būt ļoti bīstama lietošanā, radot postījumu cilvēkiem, īpašumam un videi, tādēļ GASO nodrošina drošu dabasgāzes piegādi, cilvēku izglītošanu un neatliekamo situāciju operatīvu novēršanu.

Latvijas teritorijā darbojas tikai viens sadales sistēmas operators, kas nodrošina sistēmas ekspluatāciju un avāriju novēršanu. Tam ir vairākas priekšrocības. Pirmkārt, valstī pastāv vienots Avārijas dienesta telefona numurs dabasgāzes sistēmas lietotājiem. Otrkārt, visi procesi tiek vadīti centralizēti, kas padara vienkāršāku sadarbību ar dažādiem dienestiem un pašvaldībām ārkārtas situācijās. Treškārt, tas ļauj efektīvi plānot ikdienas pasākumus, piemēram, ekspluatācijas darbus, aprīkojumu, autotransportu u.c.

Dabasgāzes sadales sistēmas ekspluatācija norit atbilstoši valsts regulējumam, nosacījumi ir noteikti valsts standartos un Ministru kabineta noteikumos Nr. 78 *Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi*.

Sadales sistēmas avāriju situācijas un avārijas ir joma, kura saskaņā ar GASO Vides pārvaldības sistēmu ir būtiska un tādēļ tai ir izstrādāts un tiek uzturēts detalizēts atbilstības izvērtējums, kas ietver izvērtējumu par atbilstību normatīviem un ieinteresētajām pusēm, gatavību ārkārtas situācijām, neatbilstību reģistru, risku izvērtējumu, iespēju izvērtējumu, vides mērķus un to rezultātu izvērtējumu.

Riski

Galvenie riski ir saistīti ar iespējamām ārkārtas situācijām – iespējamo sprādzienu vai ugunspostījumu, ko var izraisīt noplūde, kas radusies sistēmas bojājumu, nolietojuma, negadījuma vai nozieguma dēļ. Šādi postījumi var nodarīt būtisku kaitējumu videi, cilvēkiem un īpašumam.

Gatavība ārkārtas situācijām

Avārijas dienests

GASO Avārijas dienests nodrošina izsaukumu par iespējamām gāzes noplūdēm pieņemšanu un reaģēšanu uz tiem 24 stundas diennaktī visā Latvijas teritorijā, kur ir gāzes infrastruktūra. Avārijas dienests ir sazvanāms caur bezmaksas tālruņiem 114 vai 112. Avārijas dienestam nav noteikti konkrēti reaģēšanas un ierašanās laiki, tomēr tie tiek vērtēti katru gadu, t.sk. tie tiek iesniegti izvērtēšanai Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai.

Mācības

Katrs GASO iecirknis vienreiz gadā sadarbībā ar citiem operatīvajiem dienestiem un pašvaldībām aizvada avāriju mācības. Mācības plāno un saskaņo katrs iecirknis individuāli, nodrošinot regulāru mācību tēmu maiņu. Reģionu pārvaldības daļa kontrolē mācību plāna izpildi.

GASO katru gadu veic arī vairākus simtus mācību izsaukumu. Kopumā iecirkņiem ir jāveic vismaz 144 mācību izsaukumi gadā – Rīgas iecirkņa zonā vismaz četri mācību izsaukumi mēnesī, bet pārējos iecirkņos vismaz viens izsaukums mēnesī. Arī šīs mācības plāno katrs iecirknis individuāli, nodrošinot izsaukumu tēmu maiņu katru mēnesi. Turklāt katram iecirknim ir jānodrošina, ka katrs brigāžu darbinieks katru mēnesi ir piedalījies mācību izsaukuma izskatīšanā.

Kontrole

Saskaņā ar GASO sadales sistēmas darbības kontroles veikšanas kārtību GASO Darba drošības un tehniskās kontroles daļa atbilstoši ikgadējam GASO valdē apstiprinātam plānam veic avārijas dienesta un reģionālu iecirkņu avārijas brigāžu darbības regulāru kontroli, veicot kontroles izsaukumus un kontrolējot konstatēto trūkumu novēršanu.

Sabiedrības izglītošana

Būtiska loma avāriju preventīvai novēršanai ir sabiedrības iesaiste gāzes noplūžu atpazīšanā un ziņošanā. GASO nodrošina informāciju par gāzes noplūdēm un Avārijas dienestu savā interneta vietnē, nodrošina informācijas izplatīšanu un pieejamību gāzes tirgotājiem, kuri ir ikdienā tiešā kontaktā ar galalietotājiem, kā arī GASO Mācību centrs regulāri iesaistās bērnu un jauniešu apmācību programmās, lai veicinātu vispārīgo zināšanu līmeni par gāzes drošu lietošanu.

Finansējums

Drošas un nepārtrauktas gāzes piegādes sadales sistēmā ir viens no GASO pamatpienākumiem gan saskaņā ar *Enerģētikas likuma*, gan gāzes sadales licences nosacījumiem. Līdz ar to Avārijas dienesta un droša un nepārtraukta pakalpojuma sniegšanas izmaksas tiek iekļautas gāzes sadales sistēmas operatora tarīfos.

Iekšējais normatīvais regulējums

Gatavība ārkārtas situācijām

- Instrukcija Nr.20-26-5/60 Avārijas un neatliekamo remontu lokalizācijas un likvidācijas darbi dabasgāzes sadales un iekšējo gāzesvadu sistēmās
- Instrukcija Nr.20-26-5/62 Akciju sabiedrības "Gaso" apziņošanas instrukcija ārkārtas situācijās
- Instrukcija Nr. 20-26-5/59 Avārijas un neatliekamo remontu izsaukumu pieņemšana
- Rīkojums Nr.35/4-3-1 Par iecirkņu dežūrpersonāla ikmēneša mācību-treniņa izsaukumiem
- Rīkojums Nr.17/4-3-1 Par iecirkņu mācību plāniem sadarbībai ar Valsts un administratīvo teritoriju operatīvajiem dienestiem
- Kārtība Nr.10/4-2 Akciju sabiedrības "Gaso" struktūrvienību darba aizsardzības, ugunsdrošības, sadales un lietotāju dabasgāzes sistēmas darbības pārbaudes/kontroles veikšanas kārtība
- Ugunsdrošības instrukcija Nr.22-9/2 Akciju sabiedrības "Gaso" ugunsdrošības pasākumu instrukcija, veicot ugunsbīstamos darbus

Vides mērķis

Kalendārā gada laikā ne vairāk kā 2 GASO paša vai infrastruktūras nolietojuma izraisītas avārijas GASO īpašumā esošajā infrastruktūrā un neviens cietušais cilvēks no šādām avārijām.

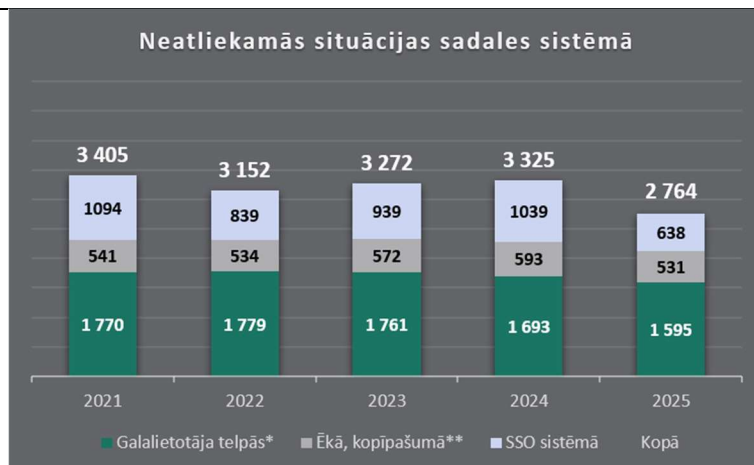
Jāņem vērā, ka avāriju skaits ir ļoti mazs, tādēļ nav iespējams izvirzīt avāriju skaita skaitliskus samazināšanas mērķus, līdz ar to GASO ir jānodrošina situācijas nepasliktināšanās.

Mērķa izpildi var nodrošināt ar regulārām personāla avāriju situāciju mācībām un gāzesvadu ekspluatāciju atbilstoši spēkā esošām ekspluatācijas instrukcijām, standartiem un normatīviem aktiem.

Galvenie indikatori

Būtiskāko daļu neatliekamo situāciju veido galalietotāju īpašumā esošo iekārtu bojājumi.

Kopumā neatliekamo situāciju skaits pa gadiem ir vienmērīgs.

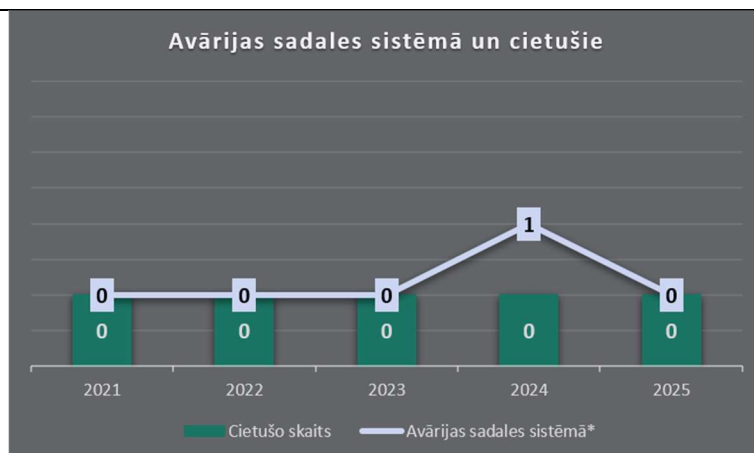

*Ietver iekārtas, par kuru ekspluatāciju ir atbildīgs gala lietotājs – dabasgāzes patēriņa skaitītājs, noslēgierīces, dabasgāzes aparatūra un gāzesvadi, kas atrodas galalietotāja telpās.

**Ietver fasādes gāzesvadus individuālās un daudzdzīvokļu ēkās, kā arī stāvvadus un iekšējos gāzesvadus līdz skaitītajam daudzdzīvokļu ēkās.

Avārijas (neatliekamās situācijas ar nopietnām sekām vai iespējamām nopietnām sekām) kopumā sadales sistēmā notiek ļoti reti, tomēr tās var prasīt cilvēku dzīvības.

Laika posmā kopš GASO izveides 2017. gadā ir bijusi viena avārija 2018. gadā un viena avārija 2024. gadā. Iepriekšējā reize, kad avārijas rezultātā cieta cilvēki, bija 2015. gadā, tomēr jau pēc pārskata perioda 2026. gada sākumā avārijas (sprādziena) rezultātā gāja bojā GASO darbinieks un dzīvokļa iedzīvotājs. Tomēr minētais gadījums nav saistīts ar GASO īpašumā esošo tīklu bojājumiem.

*Ar avārijām tiek saprastas situācijas, kad dabasgāze ir izraisījusi ugunsgrēku, sprādzienu, kad ir bijuši būtiski piegādes pārtraukumi, būtisks kaitējums videi, kad sagāzējums telpās ir pārsniedzis sprādzienbīstamības apakšējo robežu vai kad avārijas rezultātā ir cietuši cilvēki.

Emisiju avoti

Emisijas ietver difūzās (pastāvīgās), remontdarbu un avāriju SEG emisijas no GASO piederošās sadales sistēmas elementiem. Emisijas neietver emisijas no lietotāju īpašumā esošajiem sadales sistēmas posmiem un elementiem.

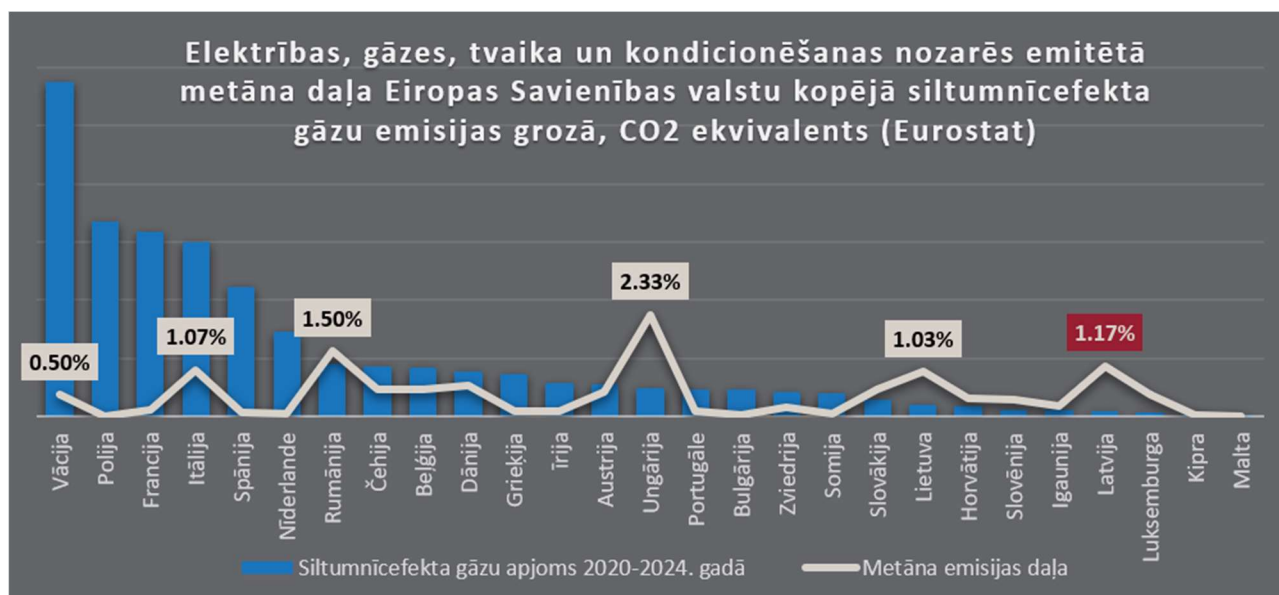
Difūzās emisijas ir emisijas no sistēmas elementu neblīvumiem, kuras tiek atklātas tīklu apsekošanas laikā vai par kurām ziņo trešās personas, kuras parasti nerada tūlītējus draudus, un emisijas caur polietilēna cauruļvadu sieniņām. Remontdarbu emisijas ietver remontdarbu laikā atmosfērā izlaisto gāzi un remontdarbu laikā lāpā sadedzinātās gāzes radīto CO₂. Avārijas emisijas ir emisijas, kas radušās laika apstākļu vai trešo personu radītu gāzesvadu sistēmas bojājumu dēļ, par kurām ziņo trešās personas, darbinieki vai kuras tiek konstatētas ar SCADA sistēmas starpniecību, kuras nav atklātas GASO iepļānotās apsekošanas rezultātā un kuras rada tūlītējus draudus.

Dabasgāzes noplūžu ietekme uz siltumnīcefektu

Sadales sistēmā transportētās un emitētās gāzes sastāvā aptuveni 95% ir metāns (CH₄), bet aptuveni 0,08% ir oglekļa dioksīds (CO₂). Siltumnīcefekta gāzēm (CO₂, CH₄, N₂O, dažādām fluorējošām gāzēm, kā arī ūdens tvaikam) ir būtiska ietekme uz pasaules klimatu, jo tās, nonākot atmosfērā, veicina globālo sasilšanu caur siltumnīcefektu. Saulesgaisma (īsviļņu radiācija) uzsilda apstaroto zemes virsmu, kā rezultātā zemeslode izdala siltumu (infrasarkano starojumu) – daļa no radītā siltuma paliek zemes atmosfērā un nodrošina siltumu zemeslodes zemajos slāņos, bet daļa no tā atstarojas visumā, neļaujot zemeslodei pārkarst. Siltumnīcefekta gāzes aizkavē siltuma starojumu visumā, tādēļ, pieaugot gāzu koncentrācijai, arvien vairāk siltuma tiek notverts zemes zemākajos slāņos, kā rezultātā pieaug gaisa temperatūra, kas savukārt veicina laikapstākļu izmaiņas, veicina ledus kušanu un veicina okeānu uzsilšanu un izplešanos temperatūras maiņas rezultātā, tādējādi ceļot ūdeņu līmeni. Pēcindustrializācijas posmā cilvēku radītās emisijas ir bijušas galvenais globālās temperatūras celšanās iemesls. Lai arī metāns atmosfērā saglabājas ievērojami īsāku laiku par CO₂ (metāns 8-12 gadus, CO₂ vairākus gadsimtus), līdz tas ķīmisko reakciju rezultātā nonāk augsnē, tomēr tam ir ievērojami lielāks infrasarkanā starojuma absorbcijas potenciāls. Saskaņā ar starpvalstu klimata pārmaiņu paneļa (*Intergovernmental Panel on Climate Change* jeb *IPCC*) novērtējumu metāna ietekme uz siltumnīcefektu 100 gadu nogrieznī tiek vērtēta 28 reizes lielāka (salīdzinot emitētās gāzes svaru) nekā no CO₂.

Salīdzinot ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, Latvijā tiek radītas mazas kopējās SEG emisijas, t.sk. arī maza metāna emisija. Kā redzams grafikā, nozare, kurā darbojas arī GASO, ar metāna emisiju rada vien 1,17% no kopējā Latvijas CO₂ emisiju ekvivalenta. Savukārt tieši sadales sistēmas operatora metāna emisijas apjoms Latvijā bija vien 0,07% no kopējā siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoma⁴.

⁴ Aprēķinā izmantoti: Eurostat dati par Latvijas kopējām CO₂ ekvivalentajām emisijām vidēji 2020.-2024. gadā; GASO aprēķins par emisijām 2024. gadā

Latvijas augstā metāna emisijas proporcija salīdzinājumā ar vairumu citu Eiropas Savienības dalībvalstu rādītumiem ir skaidrojama ne tik daudz ar pašas dabasgāzes izmantošanas apmēriem (vidēji 2020.-2024. gada kopējā patēriņa bilancē Latvijā – 18%, Eiropas Savienībā – 22%⁵) vai transportēšanas apmēriem, bet gan ar citu Latvijas nozaru salīdzinoši mazo CO₂ emisiju apjomu. Piemēram, Latvijā ir salīdzinoši neliela rūpniecība, savukārt patērētā elektroenerģija ir saražota ar salīdzinoši maziem CO₂ izmešiem.

Regula 2024/1787 par metāna emisiju samazināšanu enerģētikas sektorā

2024. gadā stājās spēkā Regula 2024/1787 par metāna emisiju samazināšanu enerģētikas sektorā, kas paredz operatoriem veikt vairākus pasākumus metāna emisiju kvantifikācijas kvalitātes paaugstināšanai, noplūžu atklāšanas un novēršanas uzlabošanai un emisiju samazināšanai. Attiecīgi primāri GASO uzdevumi ir ieviest regulējumam atbilstošu metāna emisiju tiešo mērīšanu un kvantifikāciju, uzlabot noplūžu atklāšanas tehnoloģijas un procesus, kā arī ieviest līdz šim atmosfērā izlaistās gāzes dedzināšanu lāpā.

Emisiju kvantifikācija

Atbilstoši regulas prasībām 2025. gadā GASO veica pirmo soli metāna emisiju aprēķināšanai, par 2024. gadu aprēķinot emisijas saskaņā ar jaunu metodiku, izmantojot vispārīgos emisiju faktorus, kuri tiek piemēroti faktiskajām konstatētajām noplūdēm. Savukārt 2025. gadā jau tika veikti pirmie mērījumi ar avancētām iekārtām – mērīšanas kampaņa ar speciāli aprīkotu automašīnu (Advanced Mobile Leak Detection and Quantification jeb AMLDQ), kura spēj detektēt un nomērīt noplūžu apmērus no attāluma, kā arī ar specifisku augstas jaudas plūsmas mērierīci (Hi-Flow Sampler).

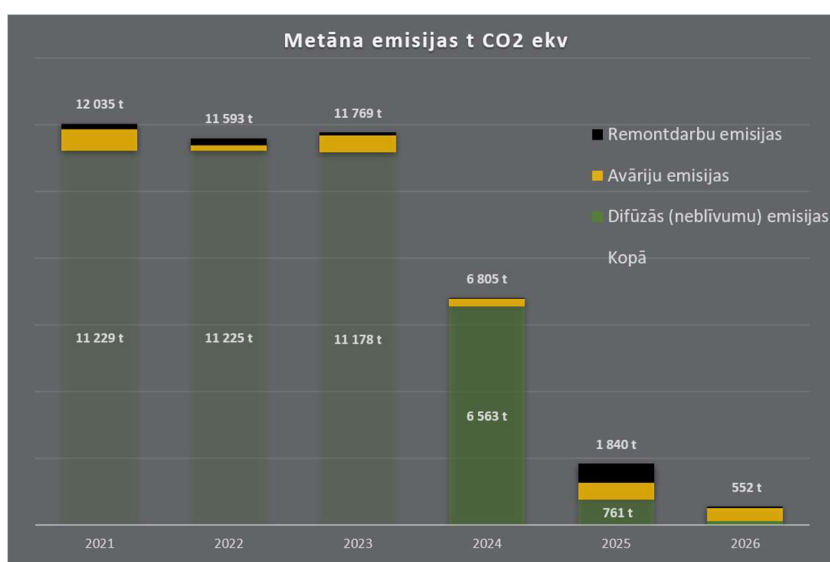
2026. gadā GASO veica jau otro mērījumu kampaņu ar automašīnu, kā arī iegādājās savu Hi-Flow Sampler mērierīci. Nākamo gadu plāns paredz apsekt katru gadu 5%-

⁵ Eurostat

10% no GASO piederošajiem tīkliem ar AMLDQ, kā arī katru gadu veikt vairākus simtus individuālu mērījumu ar Hi-Flow Sampler.

Minētie pasākumi ir ļāvuši būtiski smazināt novērtējumu par difūzo emisiju apmēru, jo gan iepriekš izmantotās GASO metodikas, gan Eiropā izmantotie vispārīgie emisiju faktori (t.i. emisiju apmēri no zinātniskās literatūras u.tml.) būtiski pārvērtē GASO faktisko emisiju apmēru.

Kā redzams grafikā, 2021.-2023. gadā metāna emisiju apmērs no sadales sistēmas tika vērtēts aptuveni 12 000 t CO₂ ekv apmērā, no kā vairāk nekā 90% veidojās no difūzo emisiju aprēķiniem. 2024. gadā tika piemēroti vispārīgie emisiju faktori, kā rezultātā metāna emisiju novērtējums samazinājās gandrīz uz pusi, bet jau 2025. gadā pēc faktisko mērījumu veikšanas metāna emisiju apmērs samazinājās līdz 1 840 t CO₂ ekv, no kā difūzās emisijas bija vien 40% (761 t CO₂ ekv). Turklāt ir sagaidāms difūzo emisiju novērtējuma samazinājums līdz ar jauniem mērījumiem, kā arī, salīdzinot ar 2025. gadu, samazināsies remontdarbu emisijas, no kurām turpmāk būtiska daļa tiks dedzināta lāpā, kā rezultātā emisiju apmērs varētu būt mazāk par 1 000 t CO₂ ekv.

Noplūžu atklāšana un novēršana

Noplūžu atklāšana un novēršana ir būtiskākais pasākums vides ietekmes mazināšanai, t.sk. attiecībā uz emisijām un potenciālajām avārijām. Regula šajā jomā nosaka pienākumu operatoriem ieviest noplūžu atklāšanas un novēršanas programmas,

ievērojot regulā noteiktos tīklu apsekošanas biežumus un novēršanas prasības atkarībā no noplūdes apmēriem. GASO 2025. gadā izstrādāja un apstiprināja jaunu *Noplūžu atklāšanas un novēršanas programmu*, tomēr jau iepriekš spēkā esošie GASO iekšējie standarti noteica regulas prasībām atbilstošu un pat pārsniedzošu apsekojumu biežumu un augstākas prasības noplūžu novēršanai, t.i., GASO novērš visas apstiprinātās noplūdes, nešķirojot tās pēc apmēriem.

Metāna izlaišana atmosfērā un dedzināšana

Nemot vērā to, ka atmosfērā emitētam metānam ir būtiski lielāka negatīvā ietekme nekā atmosfērā emitētam CO₂, regulā ir noteikta prasība operatoriem līdz 2026. gada februārim ieviest procedūras, kas, pirmkārt, maksimāli samazina nepieciešamību remontdarbu laikā izlaist gāzi atmosfērā, bet gadījumos, kad tas ir neizbēgami, sadedzināt šo gāzi efektīvā lāpā.

Avots: esders.com

Jau iepriekš GASO bija procesi, kā maksimāli samazināt atmosfērā izlaižamās gāzes apmēru, bet 2025. gadā GASO iegādājās vairākas lāpas, ar kurām turpmāk konkrētās situācijās gāzi varēs sadedzināt, t.sk. no salīdzinoši nelieliem objektiem. Lai arī kopējais sadedzināmais daudzums ir neliels, pati dedzināšana ir iedarbīga. Piemēram, 2025. gadā atmosfērā tika izlaistas 20 t metāna, no kura daļu varēja sadedzināt lāpā, kas dotu būtisku siltumnīcefekta samazināšanas ieguvumu – 20 t metāna ir līdzvērtīgas 570 t CO₂ ekv, savukārt sadedzināšana lāpā radītu vien 34 t CO₂, attiecīgi ieguvums pārsniegtu 90% CO₂ ekv.

Riski

Galvenie riski šajā jomā izriet no procedūru kvalitātes un to ievērošanas kvalitātes, t.i., ir nepieciešams kvalitatīvs iekšējais regulējums attiecībā uz noplūžu atklāšanu un novēršanu, avārijas situācijām un ekspluatācijas darbu veikšanu, kas maksimāli ierobežo atmosfērā novadāmā metāna daudzumu, bet visu šo procesu realizēšanai ir nepieciešams pietiekams personāla skaits ar atbilstošu kvalifikāciju, kas arī ir galvenais riska avots – nepietiekams šāda personāla skaits un nepietiekama kvalifikācija var radīt vairāk emisiju visos posmos.

Tāpat būtiski emisiju avoti var būt trešo pušu nodarītie postījumi, piemēram, zemes rakšana bez saskaņojumiem, gāzes zagšana u.tml.

Gatavība ārkārtas situācijām

Ārkārtas situācijas kontekstā ar siltumnīcefektu no sadales sistēmas var izveidoties avāriju situāciju vai avāriju gadījumos, kad atmosfērā īsā laikā var nokļūt liels apjoms metāna. Gatavība šādām situācijām ir aprakstīta iepriekšēja apakšnodaļā AVĀRIJU NOVĒRŠANA UN TĪKLU DROŠĪBA.

Iekšējais normatīvais regulējums

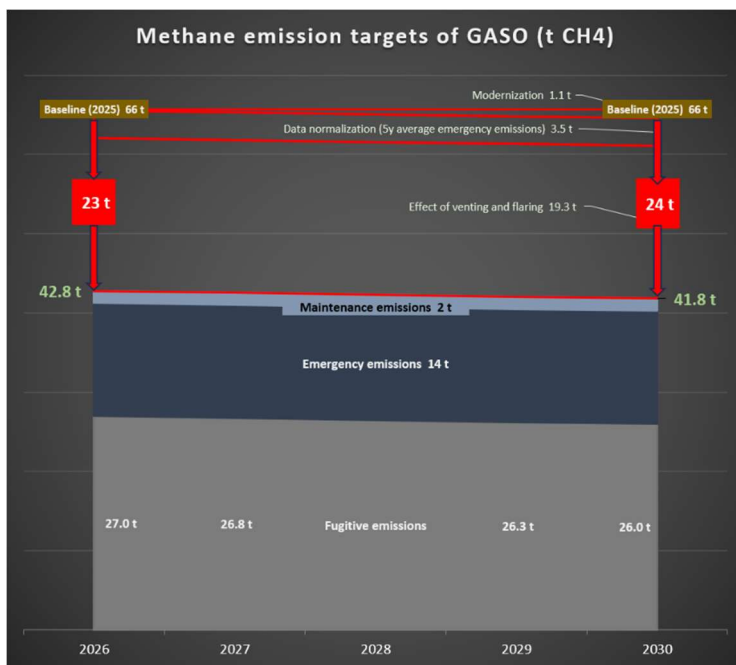
Šajā jomā ir ārkārtīgi liels normatīvu apmērs, kas attiecas uz sadales sistēmas būvniecību, ekspluatāciju un apkopo, t.sk. virkne noteikumu, instrukciju, standartu un rīkojumu, kas tiek pārvaldīti dažādu procesu ietvaros, t.sk. ISO 14001:2015 *Vides pārvaldības sistēmas* ietvarā, tomēr vairākus piemērus var minēt:

- Ekspluatācijas instrukcija "Dabaszgāzes sadedzināšana lāpā izpildot gāzesvadu atbrīvošanu no gāzes"
- Metodika metāna emisiju aprēķināšanai sadales sistēmā
- Ieviešanas plāns metāna emisiju ziņošanai saskaņā ar OGMP 2.0 zelta standartu
- Noplūžu atklāšanas un novēršanas programma
- Ikgadējais Pārskats par siltumnīcefekta gāzu emisiju
- Rīkojums par vides aizsardzības normatīvo aktu prasību izpildi un dabasz resursu nodokļa aprēķināšanas kārtību
- Rīkojums par dabaszgāzes pašpatēriņu un zudumiem
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Vides mērķis

Lai veiksmīgāk ieviestu regulas prasības, GASO kopš 2024. gada GASO ir kļuvis par ANO programmas *Oil and Gas Methane Partnership 2.0* (OGMP 2.0) biedru, kā rezultātā GASO ik gadu izstrādā metāna emisiju samazināšanas mērķus 5 gadu termiņam no sadales sistēmas saskaņā ar OGMP 2.0 vadlīnijām.

Par bāzes gadu ņemot 2025. gada datus, līdz 2030. gadam kopā ir sagaidāms ikgadējo metāna emisiju samazinājums par 24 t jeb par 36%. Būtiskākais emisiju samazinājums sagaidāms no gāzes dedzināšanas lāpā, kas realizēsies jau 2026. gadā. Skatoties ilgtermiņā, 2026.-2027. gada emisijas būs optimāli zemas, kuras varēs nedaudz pakāpeniski samazināt līdz ar modernizācijas turpināšanu, tomēr nekādi būtiski pasākumi būtiskai emisiju samazināšanai vairs nav iespējami.

Galvenie indikatori

(skatīt grafiku Metāna emisijas t CO2 ekv)

Kopējais novērtējums

Enerģijas ražošanai un patēriņam saimniecībā ir divas būtiskas videi radītās ietekmes – 1) neatjaunīgo energoresursu izsmelšana un 2) globālā sasilšana un klimata pārmaiņas caur CO₂ emisijām.

Ar enerģijas ražošanu un patēriņu saimniecībā tiek saprastas visas ar enerģijas patēriņu saistītās darbības GASO kustamajā un nekustamajā īpašumā. No Vides pārvaldības sistēmas skatupunkta saskaņā ar *Greenhouse Gas Protocol* vadlīnijām šīs darbības ir iedalāmas Pirmā tvēruma (*Scope 1*) un Otrā tvēruma (*Scope 2*) vides ietekmēs.

Pirmā tvēruma aktivitātes ir enerģijas ražošana GASO koģenerācijas stacijā, katlumājās, individuālos apkures katlos, saules paneļos un enerģijas ražošana GASO transportlīdzekļos un dažādos mehānismos (ģeneratori, zāles pļāvēji u.tml.) ar iekšdedzes dzinējiem.

Ar Otro tvērumu tiek saprasta netiešā siltumnīcefekta gāzu emisija, kas rodas saražojot iepirkto enerģijas galaproduktu, t.i., GASO gadījumā elektrību un centralizēto siltumenerģiju.

Ņemot vērā to, ka GASO ir sertificēta ISO 50001 *Energopārvaldības sistēma*, kuras tvērumā ir saimniecības energoefektivitātes un energopatēriņa jautājumi, t.sk. tiek izvirzīti savi energopatēriņa vides mērķi, ISO 14001 *Vides pārvaldības sistēma* enerģijas ražošanas un patēriņa aktivitātē tver tikai jautājumus, kas ir specifiski saistīti ar patērēto energoresursu veidu un CO₂ emitēšanu. Galvenais abu sistēmu integrējošais elements ir *Klimata neitralitātes plāns*, kas t.sk. piešķir energopatēriņa mērķiem saprotamu vides ietekmes dimensiju.

Enerģijas ražošanas un patēriņa kontekstā ir vērtēta arī Pirmā tvēruma aktivitāšu tiešā gaisa piesārņošana, kas nav saistīta ar siltumnīcefektu, t.i., NO_x, SO_x, CO, PM, NMGOS piesārņojums. Atbilstoši būtiskuma izvērtējumam šī negatīvā ietekme ir novērtēta ar zemu būtiskumu, jo GASO pašu enerģijas ražošanā ar dedzināšanu izmanto tikai gāzi, kurai ir ļoti zems tiešā piesārņojuma līmenis. Līdzīga situācija ir arī autotransportā, kur 2025. gadā 46% no visām automašīnām bija ar gāzes iekārtām, kurām ir mazāka tiešā vides ietekme salīdzinot ar benzīnu un dīzeli.

Neatjaunīgo energoresursu patēriņš

Neatjaunīgo energoresursu patēriņš GASO saimniecībā notiek koģenerācijas stacijā, katlumājās un individuālos apkures katlos, kur GASO dedzina fosilo dabasgāzi, un autotransportā un mehānismos ar iekšdedzes dzinējiem, kur tiek patērēta fosilā dabasgāze, benzīns un dīzelis (Pirmais tvērums). Tāpat neatjaunīgo energoresursu, pamatā fosilās dabasgāzes patēriņš notiek iepirktais enerģijas – elektrības un siltumenerģijas ražošanā (Otrais tvērums).

Šādam patēriņam no vides skatupunkta ir konceptuāla problēma, jo šie ir neatjaunojami energoresursi un līdz ar to šādu resursu izsmelšana, it sevišķi zemi

efektīvās iekārtās (piemēram, autotransporta iekšdedzes dzinējos) nav ilgtspējīga, t.i., kādā brīdī pārskatāmā nākotnē šie energoresursi izsmelsies vai iestāsies to deficīts.

CO₂ emisijas

CO₂ emisijas GASO saimniecībā rodas no gāzes dedzināšanas koģenerācijas stacijā, katlumājās, individuālos apkures katlos un no gāzes, benzīna un dīzeļa dedzināšanas autotransportā un mehānismos ar iekšdedzes dzinējiem (Pirmais tvērums). Tāpat CO₂ emisijas rodas iepirktās enerģijas – elektrības un siltumenerģijas ražotnēs (Otrais tvērums).

Dzīves cikla emisijas

Salīdzinot dažādus enerģijas ieguves veidus būtu jāņem arī vērā viss dzīves cikls un Trešā tvēruma emisijas, t.i., piemēram, cik daudz CO₂ emisiju rodas saražojot fotovoltāžas paneļus vai saražojot un transportējot biometānu. Tomēr izvērtēt un it īpaši verificēt Trešā tvēruma emisijas ir ārkārtīgi sarežģīti, kā arī šādi jautājumi lielākoties ir ārpus galapatērētāja kontroles. Jebkurā gadījumā vispārīgā informācija liecina, ka tādu atjaunīgo energoiekārtu kā fotovoltāžas paneļu un ilgtspējīgu bioresursu dzīves cikla siltumnīcefekts ir būtiski zemāks par neatjaunīgo kurināmo energoresursu radīto siltumnīcefektu dzīves ciklā.

Autotransporta jomā, salīdzinot elektrotransportu ar iekšdedzes dzinēju transportu, būtisks faktors ir elektrības un gāzes ieguves veids. Piemēram, uzlādei izmantojot Latvijas kopējā elektroenerģijas ražošanas portfeļa vai GASO koģenerācijas stacijas fosilās dabasgāzes elektroenerģiju, būtiska siltumnīcefekta ieguvuma no elektroauto, salīdzinot ar fosilās dabasgāzes auto, nebūs. Savukārt izmantojot elektroauto uzlādei fotovoltāžas paneļos saražotu elektroenerģiju vai GASO koģenerācijā saražotu elektroenerģiju, kas saražota no ilgtspējīga biometāna, elektroauto būs ievērojama priekšrocība pret fosilās dabasgāzes, benzīna un dīzeļa auto. Savukārt izmantojot ilgtspējīgu biometānu gāzes dzinēju autotransportā, efekts būtu līdzīgs kā no fotovoltāžas paneļiem, t.i., CO₂ tiešās emisijas būtu faktiski "0", bet dzīves cikla emisijas ievērojami zemākas par alternatīvām.

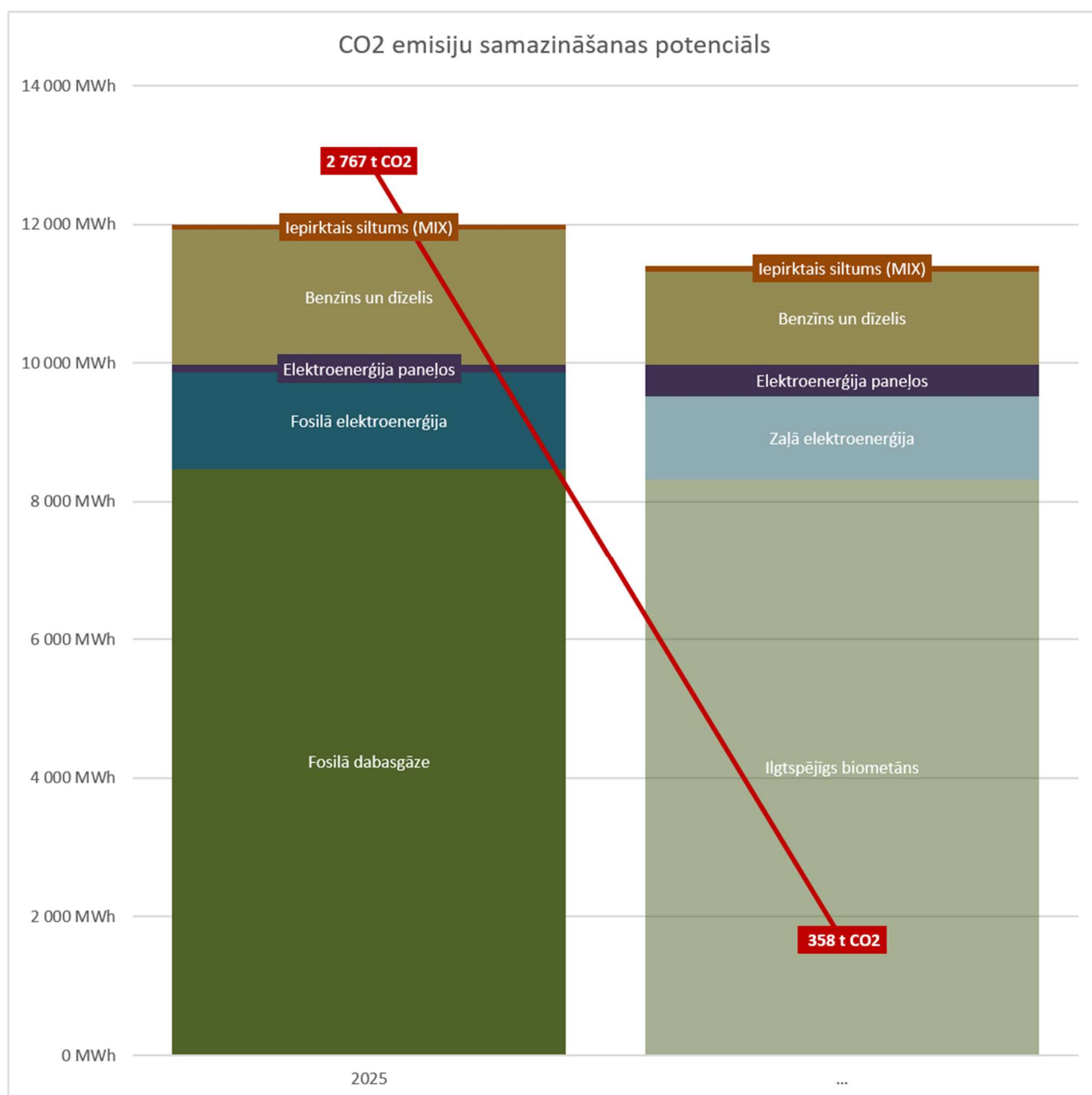
Klimata neitralitātes plāns

GASO nepastāv tiešu pienākumu vai saistību izbeigt fosilo neatjaunīgo energoresursu izmantošanu saimniecībā. Vienīgās tiešās GASO saistības izriet no ekodizaina prasībām, piemēram, attiecībā uz koģenerācijas stacijas maksimāli pieļaujamajiem CO₂ emisiju apmēriem vai apkures katlu un autotransporta ekodizainu, kā arī attiecībā uz pašvaldību energoapgādes teritoriālajiem plānojumiem, kas var liegt, piemēram, gāzes apkures katlu uzstādīšanu vai, piemēram, dīzeļauto izmantošanu blīvi apdzīvotās vietās.

Kopumā, atbilstoši spēkā esošajam un plānotajam regulējumam, pāreja no fosilajiem kurināmajiem uz citām alternatīvām tiek veicināta ar finansiālajiem nosacījumiem, piemēram, piemērojot akcīzes nodokli, dabas resursu nodokli un dalību emisiju kvotu tirdzniecības sistēmā, kas sadārdzina fosilos kurināmos un potenciāli padara finansiāli pievilcīgākus atjaunīgos energoresursus vai energoefektivitāti kā tādu, vai, piemēram,

caur Eiropas Savienības ilgtspējas regulējumu padarot pievilcīgākas investīcijas uzņēmumos, kas rūpējas par vidi vai nodrošina videi draudzīgu produktu apriti.

Līdz ar to it īpaši šajā GASO aktivitātē ir svarīgi sabalansēt GASO *Vides politikā* definēto mērķi – **nodrošināt tādu GASO darbību, kas ir vērtīga videi, vērtīga GASO un vērtīga ieinteresētajām pusēm**. Piemēram, pilnīga pāreja uz bezemisiju energoresursiem negatīvi ietekmētu gāzes sadales tarifu un attiecīgi gala lietotājus un sabiedrību kopumā. Tādēļ jebkādas būtiskas izmaiņas šajā GASO aktivitātē vienmēr ir jāvērtē arī caur finanšu ietekmes prizmu.

Saskaņā ar GASO *Klimata neitralitātes plānu* kopējais saimniecības enerģijas ražošanas un patēriņa CO₂ emisiju samazinājuma potenciāls ir 87% (no 2 767 t CO₂ uz 358 t CO₂), kuru teorētiski varētu panākt ar biometāna iegādi fosilās dabasgāzes vietā, ilgtspējīgās elektroenerģijas iegādi no ārējiem piegādātājiem, palielinot elektroenerģijas ražošanu pašu fotovoltāžas saules paneļos un daļēja dīzeļa un benzīna auto aizvietošana ar elektroauto un ilgtspējīgu elektroenerģiju vai gāzes auto ar ilgtspējīgu biometānu.

Tomēr šādiem pasākumiem ir būtiski finansiāli un praktiski šķēršļi, piemēram, ilgtspējīga elektroenerģija ir dārgāka par "parasto" elektroenerģiju, bet biometānu faktiski Latvijā par konkurētspējīgu cenu iegādāties nav iespējams. Tādēļ GASO veic tos pasākumus, kurus šobrīd var finansiāli atbalstīt, piemēram, izbūvē fotovoltāžas saules paneļus, kur saražotā elektrība tiek patērēta GASO, kas potenciāli var dot līdz pat 10% emisiju samazinājumu pret 2025. gadu.

Riski

Galvenie riski enerģijas ražošanas un patēriņa jomā izriet no sistemātiski neatbilstošas autotransporta, apkures vai elektroiekārtu lietošanas un iekārtu bojājumiem, nepareizas regulācijas vai nepareizi izvēlētiem iekārtām. Tomēr ir jāņem vērā, ka šīs jomas vides riski, salīdzinot ar emisijām no sadales sistēmas vai sadales sistēmas avārijām, ir būtiski mazāki. Šīs jomas būtiskums veidojas no pastāvīgā rakstura, t.i., ražošanas iekārtas, apkures iekārtas, elektroiekārtas un autotransports tiek izmantoti nepārtraukti atšķirībā no, piemēram, sadales sistēmas avārijām, kurām ir gadījuma raksturs.

Gatavība ārkārtas situācijām

Būtiskas avārijas situācijas, kuru rezultātā var rasties būtisks siltumnīcefekta gāzu emisiju apmērs, var rasties vien C kategorijas piesārņojošās darbības iekārtās. Tomēr C kategorijas darbībām (iekārtām) nav obligāta pienākuma gatavot ārkārtas situāciju un avāriju gatavību plānus, un C kategorijas piesārņojošo darbību apliecinājumos ir prasīta vispārīga rīcība saskaņā ar uzņēmumā izstrādātiem reaģēšanas plāniem. Ņemot vērā to, ka piesārņojošā darbība notiek gāzes dedzināšanas iekārtās, GASO piemēro gāzes avāriju reaģēšanas plānus.

Iekšējais normatīvais regulējums

Šajā jomā galvenais iekšējais regulējums izriet no *Energopārvaldības sistēmas* un *Vides pārvaldības sistēmas* prasību dokumentiem, piemēram:

- Virkne gāzes avāriju un ugunsdrošības instrukciju.
- Vides politika.
- Energopolitika.
- Rīkojums par energopārvaldību.

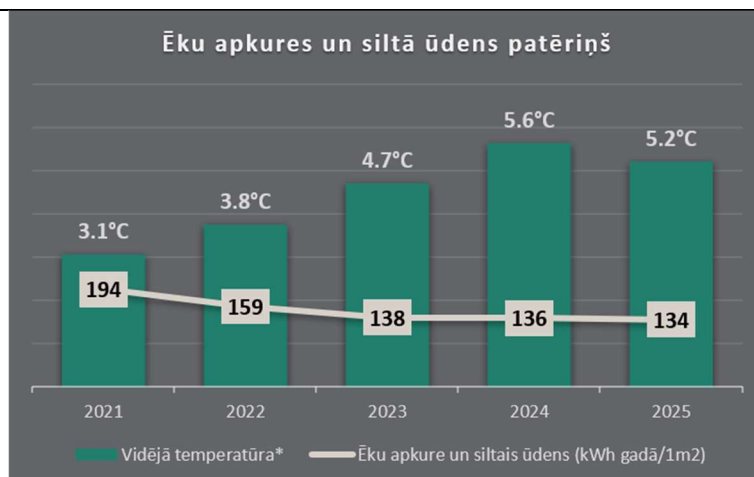
Vides mērķis

Līdz 2027. gadam saražot 32% patērētās elektroenerģijas pašu fotovoltāžas saules paneļos, kas dos iespēju samazināt CO₂ emisiju apmēru par 5% salīdzinot ar 2024. gadu.

Galvenie indikatori

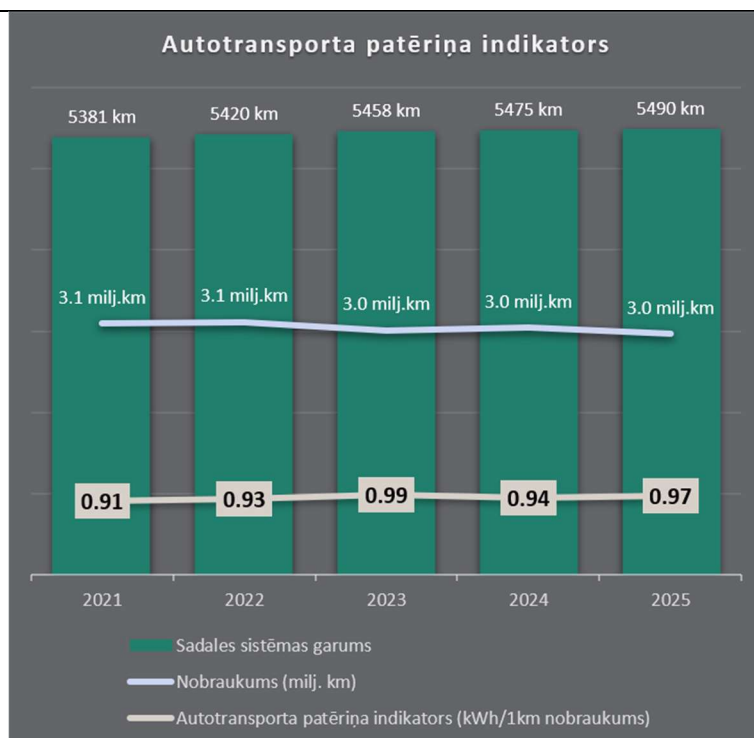
GASO ēku apkures un siltā ūdens patēriņā būtiska loma ir siltumenerģijai apkures sezonā. Kopumā dati liecina, ka periodos, kad netiek veiktas būtiskas izmaiņas siltumapgādes parametros, pastāv ļoti spēcīga saistība starp gaisa temperatūru un kopējo patēriņu (mazāka gaisa temperatūra rezultējas lielākā patēriņā), kas ir raksturīgi ziemeļu zemēm.

Turklāt kopš 2022. gada rudens GASO veica virkni energoresursu taupības pasākumu, kas kopumā samazināja siltumenerģijas patēriņu.

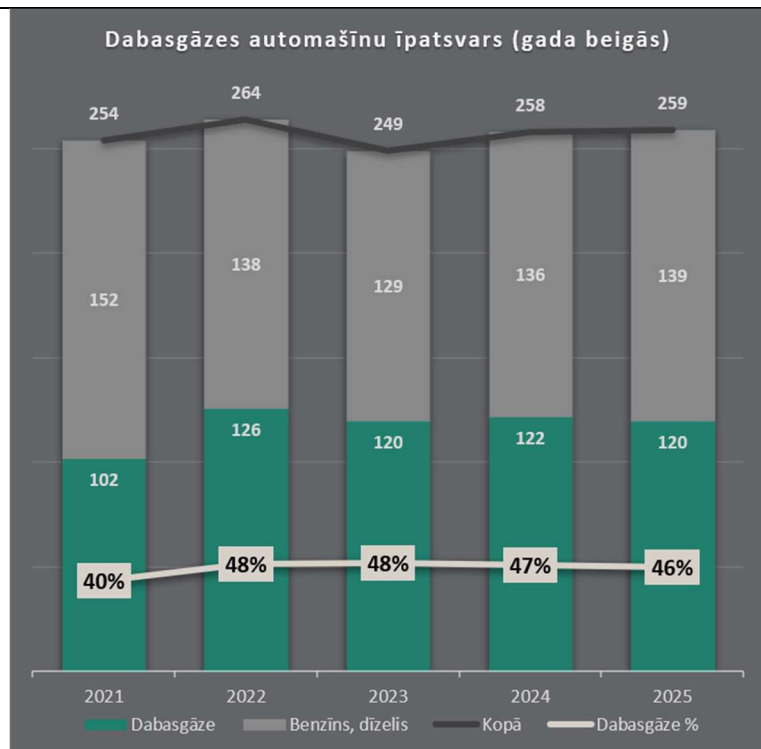

*Vidējā gaisa temperatūra Latvijā apkures sezonā (jan.-mai. un sep.-dec.); avots: Centrālā statistikas pārvalde.

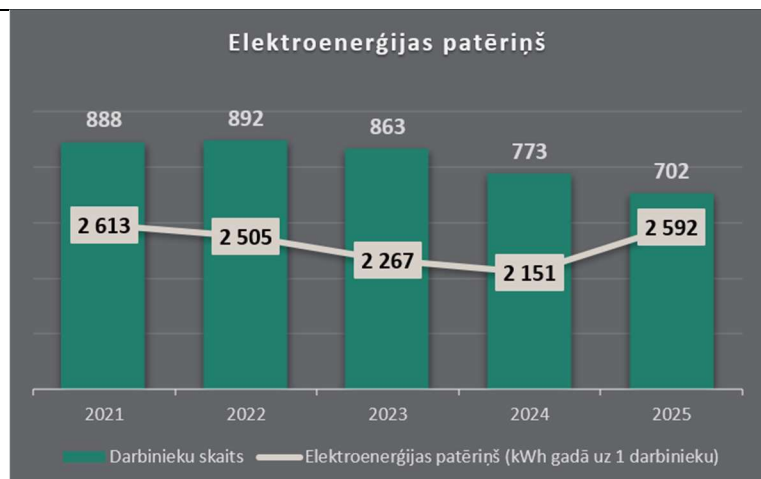
Autotransporta nobraukums un patēriņa indikators saglabājas stabils bez kādām būtiskām izmaiņām.

Kopš 2018. gada ir ievērojami audzis autotransporta ar dabasgāzes dzinējiem skaits (no 57 līdz 120) un proporcija (no 26% līdz 46%). Šādas autoparka izmaiņas dod CO₂ emisiju samazinājumu uz katru nobraukto kilometru, salīdzinot ar benzīna un dīzeļdegvielas autotransportu, un dod būtisku slāpekļa, sēra un daļiņu piesārņojuma samazinājumu.

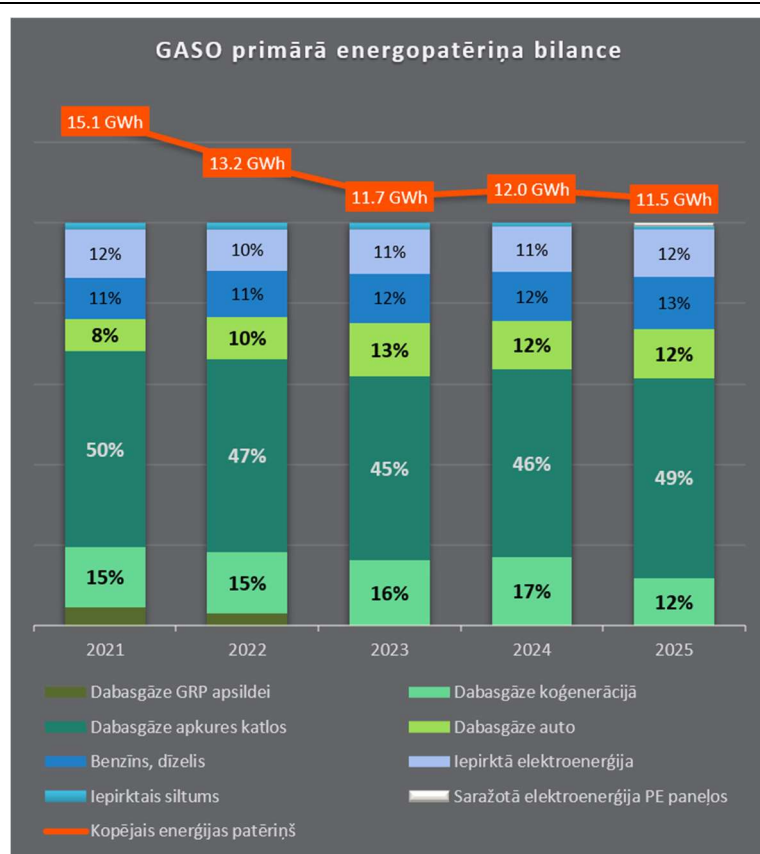
Pateicoties energoefektivitātes pasākumiem, telpu plānošanai, iekārtu nomaiņai u.c. pasākumiem elektroenerģijas patēriņš uz vienu darbinieku pakāpeniski samazinājās kopš 2019. gada līdz pat 2024. gadam (23% samazinājums), tomēr līdz ar ievērojamu darbinieku skaita samazinājumu 2024.-2025. gadā šis koeficients ir pieaudzis, jo ir virkne pastāvīgā patēriņa, kas nav piesaistīts darbinieku skaitam.

GASO vēsturiski mērķtiecīgi ir palielinājusi dabasgāzes izmantošanu pašu vajadzībām. 2025. gadā 99% GASO patērētā siltuma un 25% GASO patērētās elektrības tika saražoti no dabasgāzes un PE paneļos pašu spēkiem, savukārt autotransporta patēriņa bilanci dabasgāze veidoja 48%, kas ir būtisks kāpums, salīdzinot ar 30% 2019. gadā.

2025. gadā dabasgāze veidoja 73% GASO primārā energopatēriņa bilanci.

Vienlaikus GASO veic ieguldījumus arī ēku un iekārtu energoefektivitātē, kas savukārt veicina kopējo patēriņa samazināšanos un efektivitāti neatkarīgi no āra temperatūras. Kopējais enerģijas patēriņš kopš 2021. gada ir samazinājies par 24%.

ATKRITUMI UN ŪDENS PATĒRIŅŠ

Kopīgais novērtējums

Saskaņā ar veikto GASO *Vides ietekmes izvērtējumu* atkritumu apsaimniekošana un ūdens patēriņš GASO rada zemu vides ietekmes būtiskumu un zemus vides riskus. Vienlaikus GASO seko līdzi šo jomu ietekmei.

GASO iepirkto preču un radīto atkritumu apsaimniekošana

GASO savā darbībā rada dažāda veida atkritumus – sadzīves, būvniecības, bioloģiskos, bīstamos un videi kaitīgos. Vienlaikus GASO radītie bīstamie atkritumi pamatā ir tādi, kas ir saistīti ar dažādu saimniecībā izmantojamu preču lietošanu, piemēram, baterijas, motoreļļas, bīstamās elektroiekārtas u.tml., bet tieši sadales sistēmas būvniecības vai ekspluatācijas gaitā GASO nerada bīstamos atkritumus.

Kopumā GASO ievēro normatīvā regulējuma prasības, bet atsevišķās jomās ir panākams progress, piemēram, samazinot papīra dokumentu apriti un nodrošinot kvalitatīvāku un pilnvērtīgāku atkritumu šķirošanu.

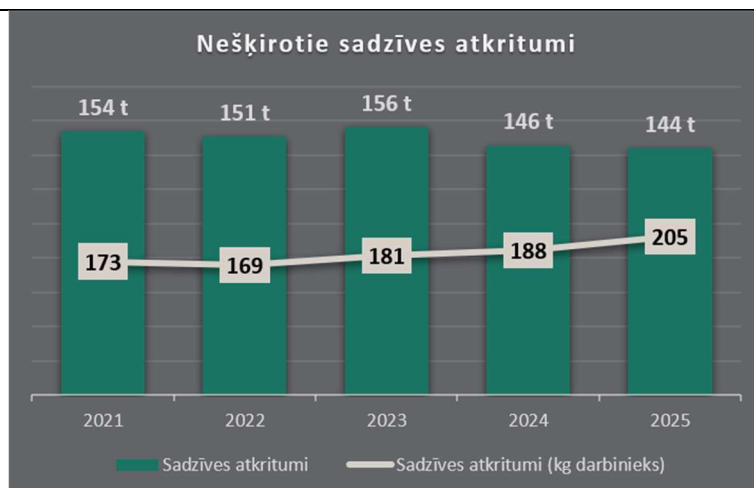
GASO ūdens patēriņš un piesārņojums

GASO gan savā saimniecībā, gan sadales sistēmas būvniecībā vai ekspluatācijā nerada ūdens piesārņojumu. GASO savām vajadzībām patērē optimālu ūdens daudzumu. Ņemot vērā to, ka ūdens nav iesaistīts GASO pamatdarbības tehniskajos procesos, kopumā GASO vides ietekme caur ūdens patēriņu ir minimāla, savukārt ūdens patēriņš saimniecībā ir optimāls. Līdz ar to GASO šajā jomā nav izvirzījis kādus specifiskus mērķus.

Galvenie indikatori

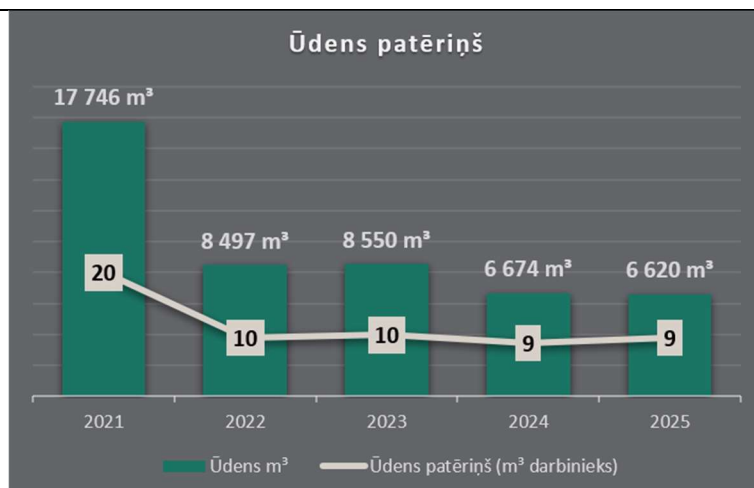
Būtiskāko apmēru 2025. gadā veidoja atkritumi, kuri tiek nodalīti un nodoti atsevišķi - būvniecības atkritumi (ielu būvgruži un metāls 2 236 t), šķirotie sadzīves atkritumi (papīrs, plastmasa, skārds, stikls, bio 270 t), nolietotie skaitītāji (28 t), kā arī mazākā apmērā citi dalītie atkritumi. Savukārt nešķirotu sadzīves atkritumu apmērs bija salīdzinoši mazs – 144 t jeb 6% no kopējā atkritumu apmēra.

Sadzīves atkritumu indeksa pieaugums ir saistīts ar darbinieku skaita samazināšanos.

2025. gadā ūdens patēriņš uz vienu darbinieku bija 9 m³. Salīdzinājumam, vienas personas sagaidāmais ūdens patēriņš mājsaimniecībā gada laikā ir aptuveni 40 m³.¹⁴

2021. gadā ūdens patēriņš bija netipisks, jo tas bija saistīts ar divām ūdensvadu avārijām, kā rezultātā radās ievērojami ūdens zudumi.

¹⁴ Ministru kabineta noteikumu Nr.332 *Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 221-15 "Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija"* 4. pielikums

GASO OGLEKĻA PĒDAS NOSPIEDUMS

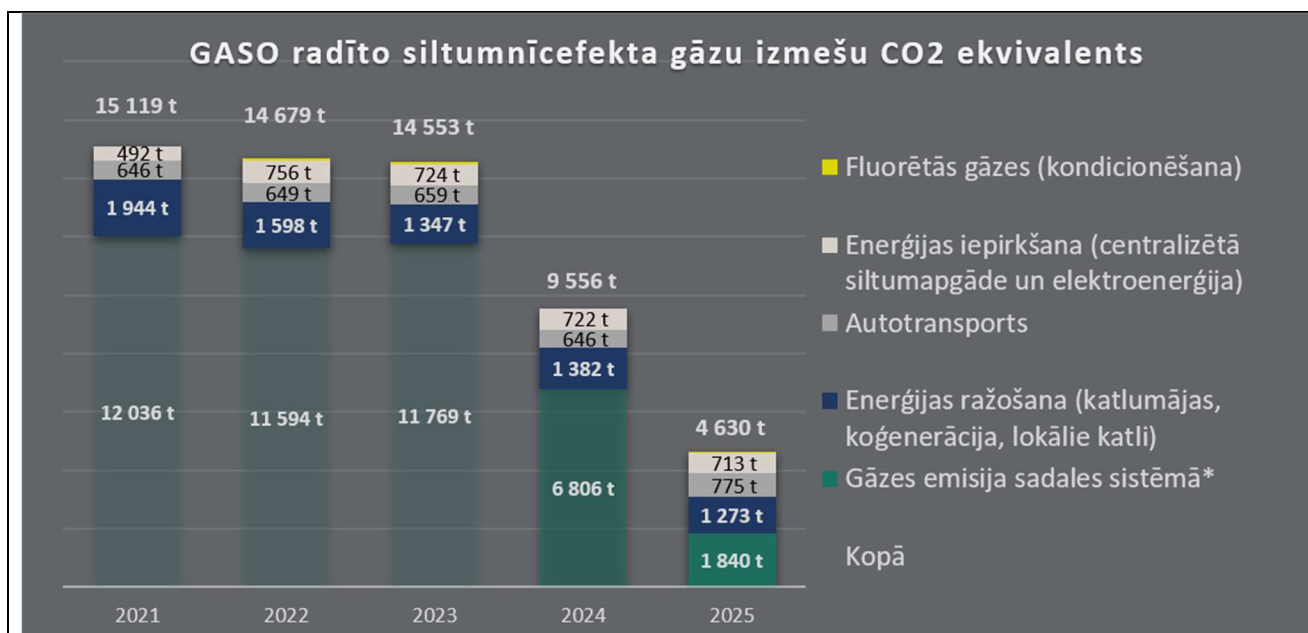
GASO oglekļa pēdas nospieduma aprēķins līdz šim galvenokārt sastāvēja no dabasgāzes (metāna) emisijas atmosfērā (metānam aprēķinos izmantots CO₂ ekvivalenta koeficients 28), tomēr šim faktoram, kurš iepriekš tika aprēķināts teorētiski, bet kopš 2025. gada tiek mērīts, nozīmīgums ir būtiski krities no 12 036 t CO₂ ekv 2021. gadā līdz 1 840 t CO₂ ekv 2025. gadā, turklāt tiek prognozēts arī turpmāks metāna emisiju ietekmes samazinājums (vairāk skatīt nodaļu SEG EMISIJAS GASO PIEDEROŠAJĀ SADALES SISTĒMĀ). Dabasgāzes (metāna) emisija 2025. gadā veidoja 40% no GASO kopējām SEG emisijām.

Otrs nozīmīgākais emisiju avots (1 273 t CO₂ jeb 28%) ir pašu saražotais siltums, aukstums un elektroenerģija, kas tiek izmantoti pašu vajadzībām.

Savukārt autotransports radīja 775 t CO₂ jeb 17%, bet iepirkta enerģija (siltums un elektroenerģija) radīja 713 t CO₂ jeb 15%, no GASO kopējām SEG emisijām.

Pārskatā pirmo reizi (sākot ar 2022. gadu) ir iekļautas fluorētās gāzes (izmanto kondicionēšanā), kuras 2025. gadā veidoja 0,6% no visām emisijām.

Kopumā GASO radītais oglekļa pēdas nospiedums ir neliels, ņemot vērā salīdzinoši mazos dabasgāzes zudumus sistēmā un dabasgāzes izmantošanu pašu enerģijas ražošanā un autotransportā.

Aprēķini veikti saskaņā ar GHG Protocol principiem.

* Aprēķiniem par dabasgāzes emisijām sadales sistēmā 2024. gadā pirmo reizi tika izmantota jauna metodika, kas deva būtiski atšķirīgus rezultātus, salīdzinot ar iepriekš izmantoto metodiku. Tāpat 2025. gadā pirmoreiz emisiju apmēri tika mērīti, kas vēl vairāk samazināja emisiju apmēra novērtējumu. Tiek plānots, ka par noturīgu bāzes gadu turpmāk varēs izmantot 2026. gadu, kad būs veikti papildus mērījumi visā sadales sistēmā.

CO₂ izmešu daudzums enerģijas ražošanā C kategorijas iekārtās tiek aprēķināts saskaņā ar MK noteikumiem.

CO₂ izmešu daudzums enerģijas ražošanā ne C kategorijas apkures katlos tiek aprēķināts, ņemot vērā LVĢMC pēdējos datus par dabasgāzes CO₂ faktoriem.

Siltumenerģijas iepirkšanas radītais CO₂ izmešu daudzums tiek aprēķināts no CSP datiem, ņemot vērā visu Latvijas vispārējās lietošanas katlumāju un koģenerācijas staciju kurināmos, efektivitāti un piegādes zudumus, kā arī

LVĢMC noteiktos CO₂ izmešu faktorus atkarībā no kurināmā. CO₂ izmešu daudzums tiek aprēķināts kā vidējais rādītājs no iepriekšējiem 5 gadiem, ja ziņojuma sagatavošanas brīdī nav pieejami aktuālie dati.

Elektroenerģijas iepirkšanas radītā CO₂ izmešu daudzumam tiek izmantoti Association of Issuing Bodies (ABI) European Residual Mix dati (<https://www.aib-net.org/facts/european-residual-mix>). 2025. gadā ir piemēroti 2024. gada rādītāji.

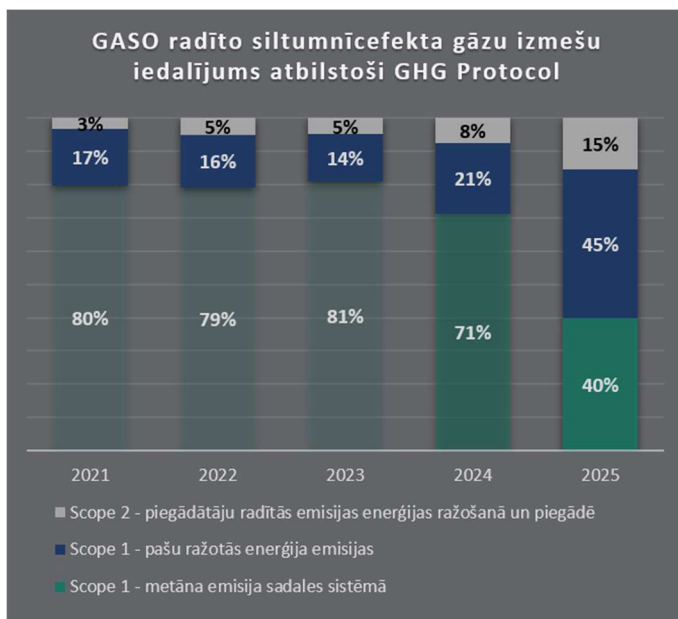
Autotransporta CO₂ izmešu aprēķinam tiek izmantoti Ministru kabineta noteikumos Nr. 42 *Siltumnīcefekta gāzu emisiju aprēķina metodika* ietvertie principi un faktori benzīna, dīzeļa un dabasgāzes emisiju aprēķiniem. Par pamatu tiek ņemts katra degvielas veida aprēķinātais patēriņš pārskata gadā.

Dabasgāzes zudumu pārrēķinam uz CO₂ ekvivalentu tiek izmantots reizinātājs "28".

Fluorēto gāzu uzskaitē ir ieviesta sākot ar 2022. gadu. Fluorējošo gāzu (f-gāzu) emisiju ekvivalentu aprēķinam tiek izmantoti IPCC AR4 CO₂ ekvivalenta faktori.

Ņemot vērā metāna emisiju no sadales sistēmas aprēķinu izmaiņas būtiski mainījās arī *Scope 1* un *Scope 2* (atbilstoši *GHG Protocol* vadlīnijām) emisiju proporcijas, kur metāna emisijas *Scope 1* tvērumā veido vairs vien 40% no visām emisijām, bet pašu enerģijas ražošana (koģenerācija, apkure, aukstums, auto) nu jau rada 45%.

Tomēr jāņem vērā, ka izmaiņas ir saistītas ar būtisku metāna emisiju novērtējuma samazinājumu, un kopējais emisiju apmērs enerģijas ražošanā un iepirkšanā nav būtiski mainījies.

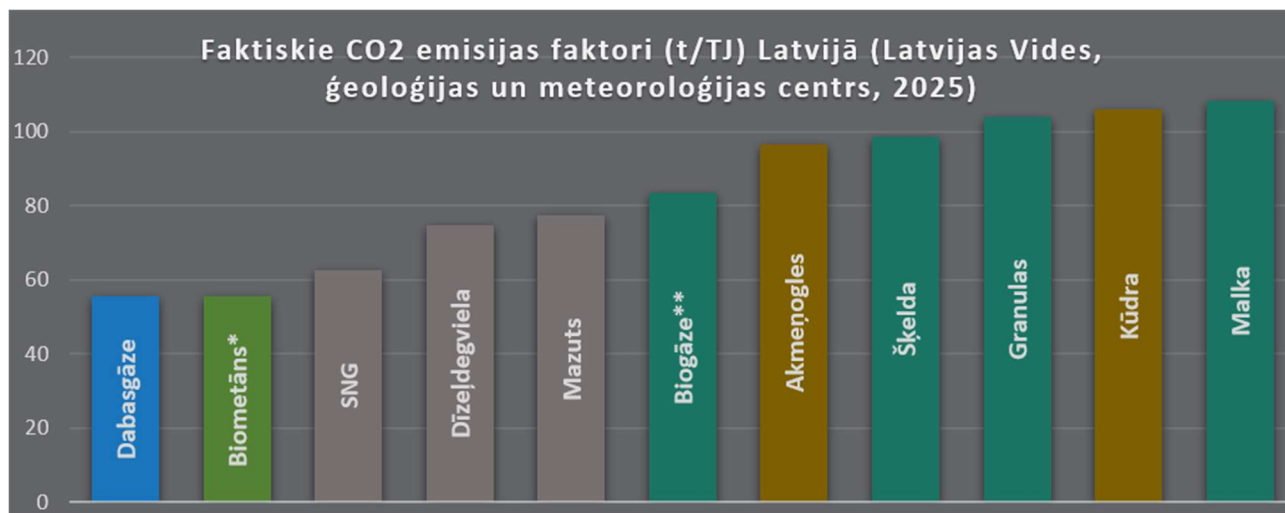
VIDES IETEKME, DEDZINOT GĀZI

Vides ietekme lietotāju objektos

Visā dabasgāzes piegādes un lietošanas posmā tieši galalietotāji rada vislielāko ietekmi uz siltumnīcefektu CO₂ emisiju pēc metāna sadedzināšanas formā un attiecīgi tieši lietotāji var dot visbūtiskāko ieguldījumu vides ietekmes samazināšanā. Lai arī GASO nav tiešas ietekmes uz šo posmu, ar izglītošanas un informēšanas pasākumiem var panākt sabiedrības izpratnes pieaugumu par dabasgāzes izmantošanas pozitīvajām un negatīvajām pusēm, kā arī jomām, kurās individuālie ieguldījumi un pūliņi var nest būtisku vides ietekmes samazinājumu.

Dabasgāzes dedzināšanas ietekme uz siltumnīcefektu

Ņemot vērā dabasgāzes un biometāna īpašības, tā dedzināšana notiek videi īpaši draudzīgā veidā, tādēļ GASO, attīstot dabasgāzes un biometāna pieejamību valstī un lietojot dabasgāzi un biometānu pašpatēriņā, ilgtermiņā redz sevi kā vides kvalitāti veicinošu un ilgtspējai atbilstošu uzņēmumu, it sevišķi situācijās, kad dabasgāze un biometāns aizvieto citus kurināmos, jo faktiskie dabasgāzes un biometāna dedzināšanas CO₂ izmeši ir zemāki par naftas produktu CO₂ izmešiem un ievērojami zemāki par ogļu, kūdras un atjaunojamo resursu kurināmo – neattīrītas biogāzes un biomasas faktiskajiem CO₂ izmešiem.

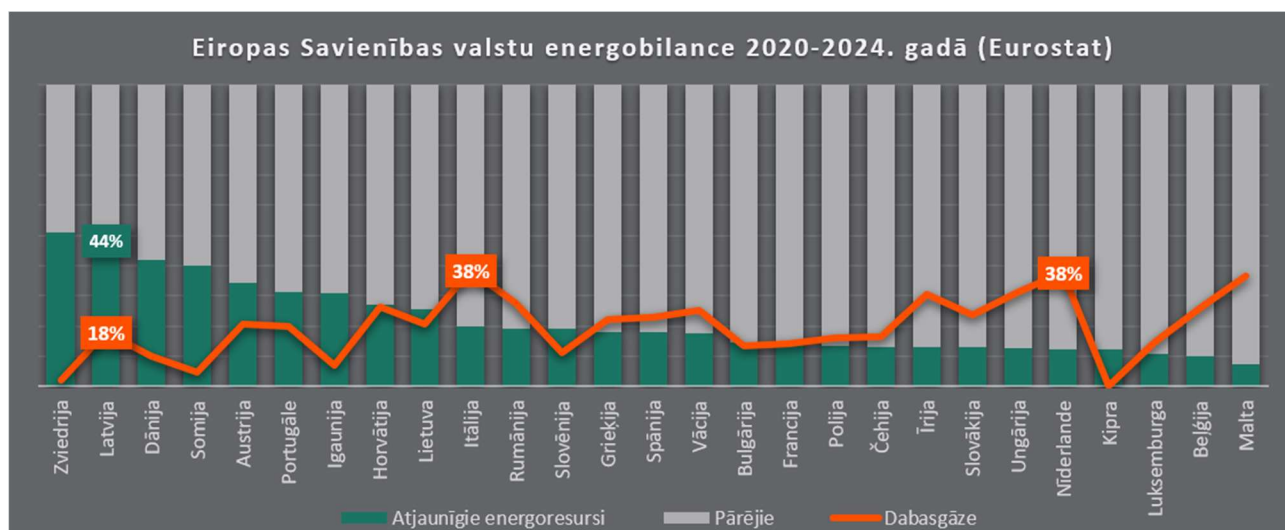

* Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 567 *Noteikumi par prasībām biometāna un gāzveida stāvokli pārvērstas sašķidrinātās dabasgāzes ievadīšanai un transportēšanai dabasgāzes pārvades un sadales sistēmā, sadales sistēmā ievadāmā biogāze ir jāattīra līdz dabasgāzes tīrības parametriem, kas faktiski nodrošina fosilajai dabasgāzei līdzvērtīgu emisiju apmēru.*

**Biogāze norādīta atbilstoši Dānijas piemēram: DANISH EMISSION INVENTORIES FOR STATIONARY COMBUSTION PLANTS, Scientific Report from DCE – Danish Centre for Environment and Energy, No. 102 (2014), 107.lp.

Latvija ar 44% atjaunīgo energoresursu kopējā patēriņa bilancē ir viena no Eiropas Savienības līderēm atjaunīgo energoresursu izmantošanā. Tomēr nozīmīga daļa – aptuveni 80% no Latvijā patērētā atjaunojamo energoresursu apjoma ir cietie biomasas kurināmie, kas rada nozīmīgu CO₂ un citu vielu piesārņojumu. Savukārt bezemisiju (hidro, saules, vēja) patēriņš Latvijā veido vien 15% no atjaunojamiem energoresursiem un 7% no kopējā patēriņa.¹⁸ Līdz ar to, lai arī virspusēji Latvijā ir liels zaļās enerģijas daudzums, tomēr tās kvalitāte no vides ietekmes skatupunkta var ievērojami augt, t.sk. ar biometāna palīdzību.

¹⁸ Eurostat; vidējie dati par 2020.-2024. gadu

NOx, SOx, PM, smago metālu u.c. piesārņojums

Kurināmo dedzināšana rada ne vien SEG emisijas un negatīvu ietekmi uz siltumnīcefektu, bet rada arī tiešu negatīvu ietekmi lokāli uz cilvēku veselību un bioloģiskajiem organismiem, jo kurināmo sadegšanas rezultātā veidojas virkne izmešu.

Kopumā ir identificējamās vairākas piesārņojuma kategorijas vai elementi, kuri lielās koncentrācijās var radīt draudus veselībai un pat dzīvībai. CO jeb tvaņa gāze slēgtā telpā ir tiešs drauds cilvēka dzīvībai¹⁹, PM jeb daļiņu piesārņojumam (dūmi, kvēpi, pelni u.tml.) ir būtiska ietekme uz cilvēku elpceļu saslimšanām²⁰, NMGOS jeb nemetāna gaistošie organiskie savienojumi slēgtās telpās rada tiešu ietekmi uz veselību, bet atmosfērā veicina smogu²¹, NOx jeb slāpekļa oksīdi lielā koncentrācijā rada respiratoros iekaisumus, veicina smogu un daļiņu piesārņojumu²², savukārt SOx jeb sēra oksīdi veicina skābos nokrišņus un daļiņu piesārņojumu²³.

Kā redzams no Eiropas Vides aģentūras apkopotajiem datiem, Latvijā plaši izplatītās granulas un it sevišķi malka privātmāju vai citu nelielu objektu apkurē rada būtisku lokālu piesārņojumu, savukārt dabaszāze (un biometāns) šādu piesārņojumu faktiski nerada.

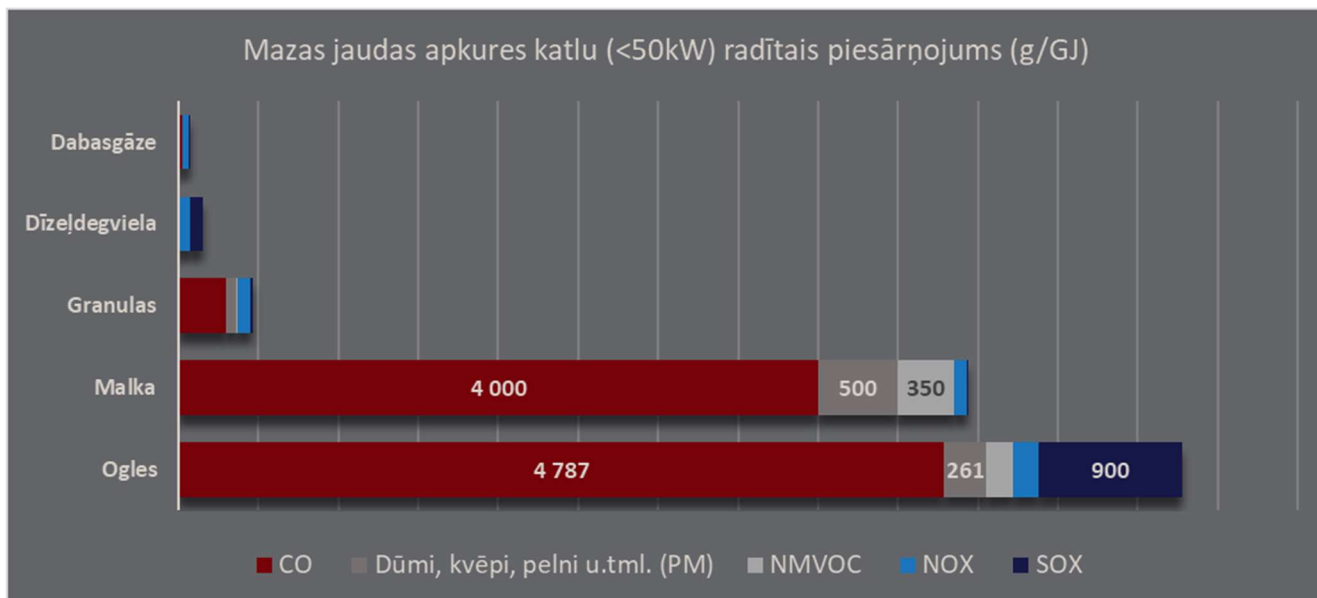
¹⁹ Eiropas vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/publications/2-9167-057-X>

²⁰ Eiropas vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/emissions-of-primary-particles-and-5>

²¹ Eiropas Komisija, Science for Environment Policy, Individual non-methane VOCs have large impacts on human health, 10 April 2014, Issue 369, https://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/369na5_en.pdf

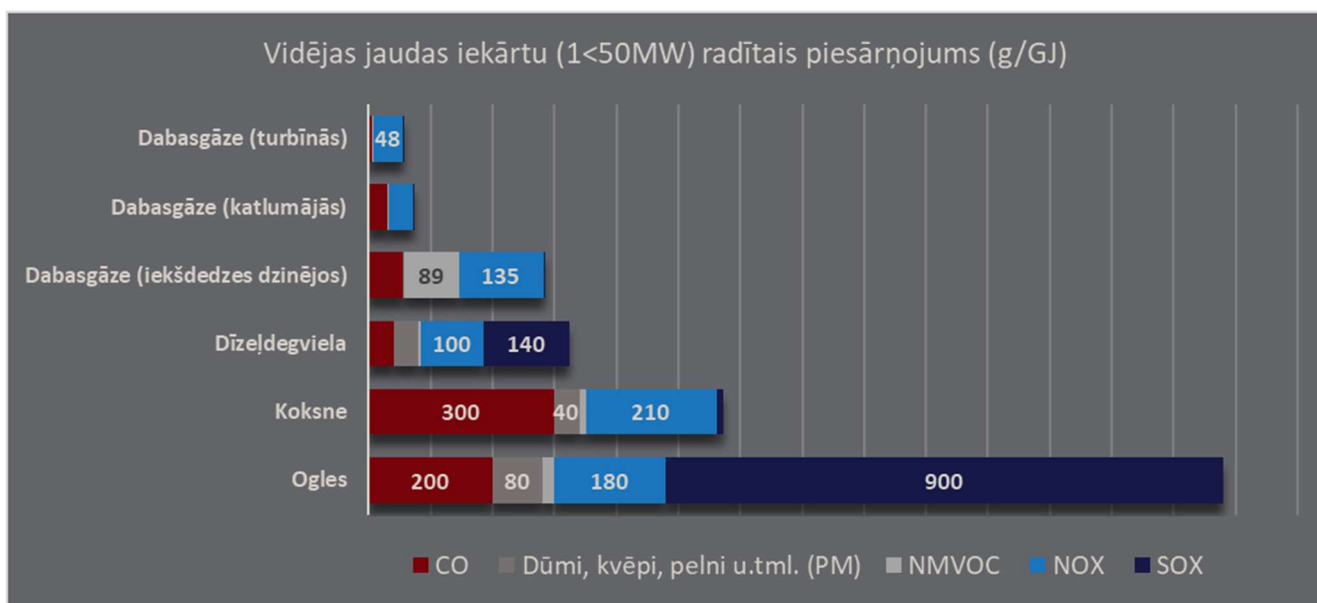
²² Eiropas vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/eea-32-nitrogen-oxides-nox-emissions-1>

²³ Eiropas vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/eea-32-sulphur-dioxide-so2-emissions-1>

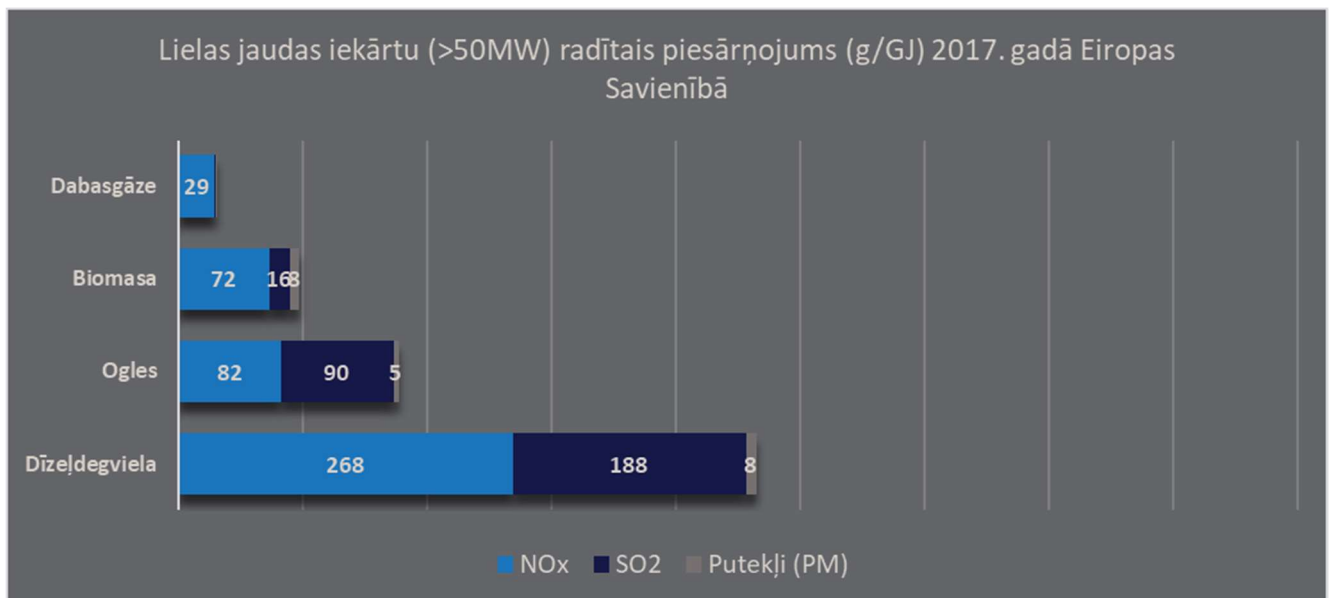

Avots: Eiropas vides aģentūra, Small combustion, EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2016

Līdzīga situācija ar lokālo piesārņojumu ir arī vidējas un lielas jaudas iekārtās – dabaszgāze kopumā rada mazāku piesārņojumu, salīdzinot ar citiem fosilajiem kurināmajiem vai biomasu.

Avots: Eiropas vides aģentūra, Small combustion, EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2016

Avots: Eiropas vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/evolution-of-environmental-performance-of-14#tab-dashboard-01>

Dedzināšanas procesā rodas arī cita veida piesārņojums – smagie metāli, dioksīni, polihlorinētie bifenili (ogļūdeņraža un hlora savienojumi) u.c. vielas. Kopumā enerģētikas nozarē šo vielu emisija nerada būtisku kaitējumu videi un cilvēku veselībai, tomēr pastāv būtiska emisiju atšķirība starp dažādiem kurināmā veidiem. Lai sniegtu vispārīgu priekšstatu par šāda piesārņojuma apmēru un ietekmi, var apskatīt smago metālu grupu un vienu bīstamo vielu – benzopirēnu.

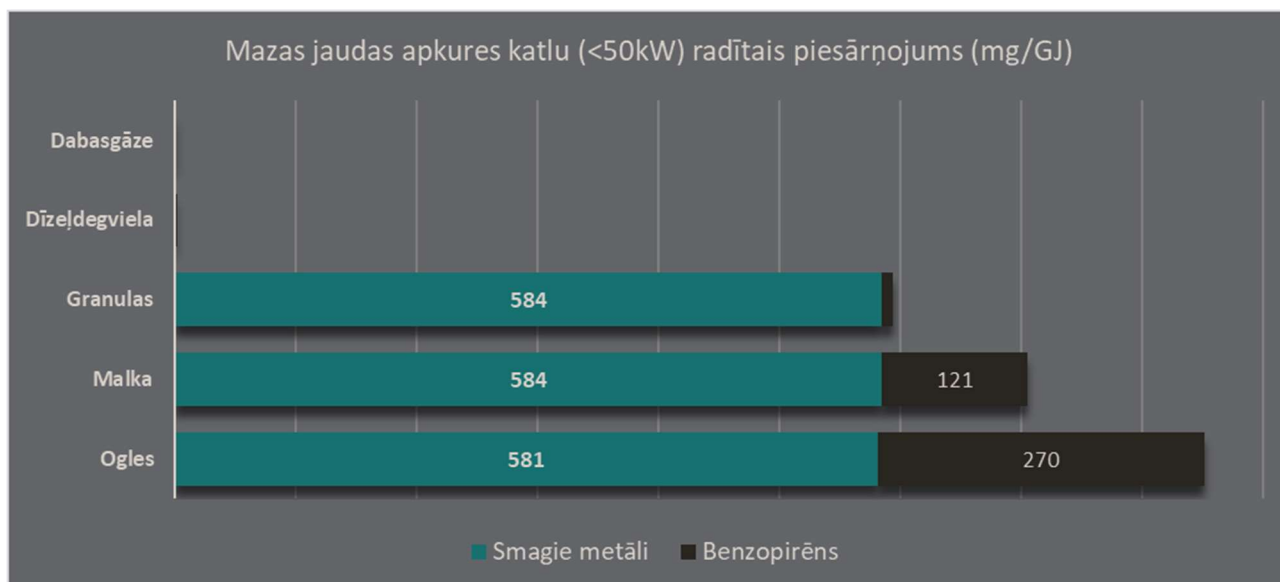
Smagajiem metāliem (svins, kadmījs, dzīvsudrabs, arsēns, hroms, varš, niķelis, selēns un cinks) ir ietekme uz ekosistēmām, kur tie uzkrājas barības ķēdē un nonāk cilvēku organismā, tādējādi ietekmējot cilvēku veselību.²⁴ Kopumā dabaszgāzes dedzināšana nerada vērā ņemamu smago metālu piesārņojumu ne individuālā, ne valstiskā mērogā, jo smago metālu emisija ir tieši atkarīga no šo metālu klātbūtnes izejvielā, bet dabaszgāzē šo vielu ir ārkārtīgi maz.

Benzopirēnam (C₂₀H₁₂) ir ietekme uz cilvēku veselību, piemēram, veicinot vēzi²⁵, tādēļ to izmešiem tiek pievērsta uzmanība. Kopumā dabaszgāzes dedzināšana nerada vērā ņemamu benzopirēna piesārņojumu ne individuālā, ne valstiskā mērogā.

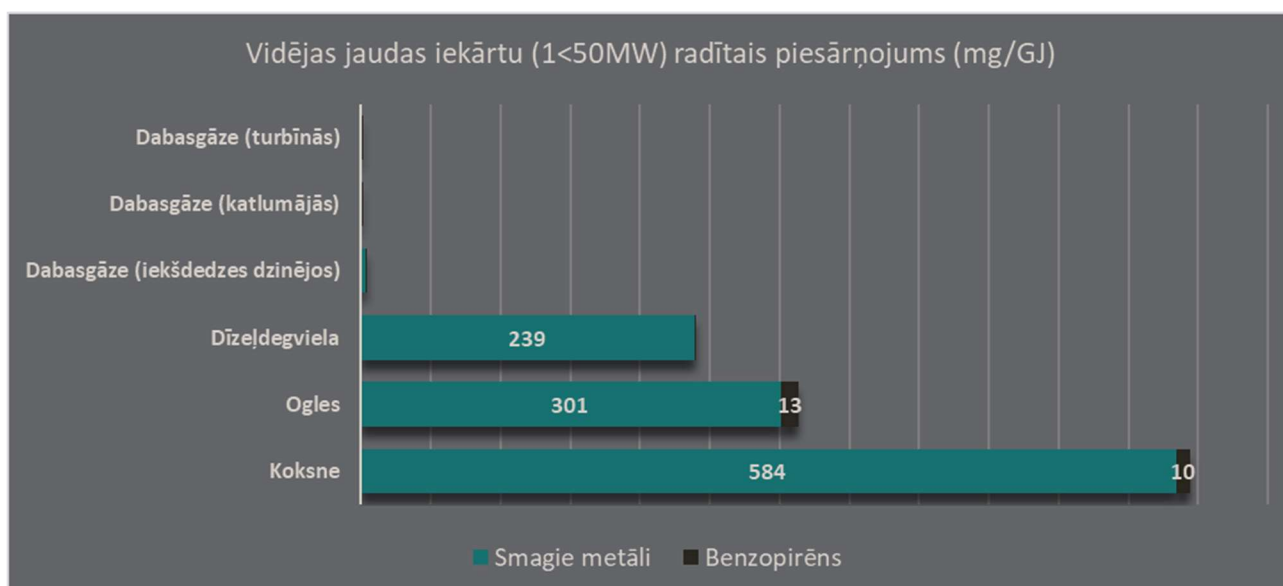
Kā redzams grafikos, dabaszgāze faktiski nerada smago metālu un benzopirēna piesārņojumu, turklāt līdzīga situācija ir arī attiecībā uz citu vielu izmešiem. Savukārt biomasas dedzināšanas rezultātā rodas gan smago metālu, gan benzopirēna, gan citu elementu piesārņojums.

²⁴ Eiropas vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/eea32-heavy-metal-hm-emissions-1/assessment-9>

²⁵ <https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/benzo%28a%29pyrene>

Avots: Eiropas vides aģentūra, Small combustion, EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2016

Avots: Eiropas vides aģentūra, Small combustion, EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2016

PRETKORUPCIJA

Princips 10 Uzņēmumam ir jāveic pasākumi pret visām korupcijas formām, tai skaitā pret izspiešanu un kukuļdošanu.

Latvija *Transparency International* veidotajā korupcijas uztveres indeksā 2025. gadā atradās 37. vietā²⁶, tomēr novērtējuma ziņā Latvija vēl joprojām atrodas tālu no TOP 10 valstīm. Lai arī indekss pēta korupciju publiskajā sektorā, tas tomēr liecina arī par sabiedrības kopējo attieksmi pret korupciju.

GASO neiesaistās kukuļošanā un pauž aktīvu pozīciju klientiem, sadarbības partneriem un darbiniekiem ar KSA ziņojuma, Darbinieku ētikas kodeksa, Pretkorupcijas vadlīniju un Uzņēmējdarbības ētikas kodeksa starpniecību.

GASO piemēro iekšējo normatīvo regulējumu, kas paredz vairāku cilvēku iesaisti lēmumu pieņemšanā, tādējādi samazinot korupcijas riskus iepirkumos un pakalpojumu sniegšanas jomā.

GASO kā vienīgais dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu sniedzējs apzinās riskus, kas ir saistīti ar lēmumiem attiecībā uz klientiem nepieciešamās infrastruktūras izbūvi, atļauju došanu u.tml. Tādēļ GASO aktīvi darbojas, lai nepieļautu kukuļošanu vai izspiešanu uzņēmuma darbinieku saskarsmē ar klientiem, it sevišķi sniedzot tehniskus pakalpojumus.

UZŅĒMUMA KULTŪRA, PROCEDŪRAS UN PASĀKUMI

Kopējais novērtējums

GASO ir ieviestas konkrētas procedūras un prasības, kas būtiski samazina korupcijas riskus. Piemēram, GASO ir ieviests gan Uzņēmējdarbības ētikas kodekss, kas aptver GASO uzvedības noteikumus un prasības sadarbības partneriem, gan Darbinieku ētikas kodekss, kurā ir aprakstītas prasības darbiniekiem, gan specifiskas Pretkorupcijas vadlīnijas.

GASO neiesaistās koruptīvos darījumos un pilnībā tādus nosoda. GASO ir *Transparency International* Latvijas nodaļas "Sabiedrība par atklātību – Delna" iniciatīvas "Nulles tolerance pret korupciju" atbalstītājs. (nuleskorupcija.lv)

Vienlaikus jāņem vērā apstākļi, ka GASO strādā regulētā vidē, kur GASO rīcību vērtē ne vien pats uzņēmums, bet arī regulators, sabiedrība un klienti kopumā.

GASO kā sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs attiecībā uz iepirkumiem ievēro Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma prasības, kas paredz iepirkumu izsludināšanas un uzvarētāju izvēles procedūras. Iepirkumi, kas neatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem, tiek organizēti saskaņā ar detalizēti izstrādātu iekšējo regulējumu.

²⁶ Transparency International Corruption Perceptions Index 2025. <https://www.transparency.org/>

GASO neizmanto starpnieku kompāniju pakalpojumus, bet konsultantus un aģentus izmanto skaidriem mērķiem, kas ir definēti savstarpēji noslēgtos līgumos.

Riski

Kopumā potenciālie korupcijas riski ir identificējami divās jomās – sniegtajos pakalpojumos un iepirkumos.

Attiecībā uz dabasgāzes sadales pakalpojumu jomu ir jāņem vērā apstākļi, ka gandrīz visi GASO pamatpakalpojumi no valsts puses ir pilnībā noregulēti, t.sk. nosakot vienotus pakalpojumu tarifus. Līdz ar to pastāv ļoti zemi riski saistībā ar koruptīviem darījumiem tieši pamatpakalpojumu sniegšanas jomā. Vienlaikus pastāv riski tehnisko pakalpojumu sniegšanā, tomēr arī šajā jomā būtiskos lēmumos nav vienpersonisku lēmumu, ir konkrētas pakalpojumu sniegšanas un izmaksu noteikšanas procedūras un dokumentācija un pastāv iekšējie kontroles mehānismi.

Savukārt negodprātīga uzvarētāja izvēle iepirkumos var atstāt negatīvas sekas uz GASO reputāciju, efektivitāti un pakalpojumu cenām, kas savukārt var ietekmēt tarifus. Līdz ar to iepirkumu joma vienmēr ir bijusi detalizēti regulēta, t.sk. Statūtos, un ieviestie pasākumi ievērojami samazina korupcijas riskus.

Mērķi

Nodrošināt caurspīdīgumu, godīgus tarifus, nediskriminējošu rīcību, klientu kvalitatīvu apkalpošanu un labu reputāciju.

Iekšējais normatīvais regulējums

- Statūti.
- Valdes reglaments.
- Iepirkumu organizēšanas kārtība.
- Līgumu izstrādāšanas, slēgšanas, izpildes kontroles un glabāšanas kārtība.
- Pretkorupcijas vadlīnijas.
- Darbinieku ētikas kodekss.
- Uzņēmējdarbības ētikas kodekss.
- Nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu uzskaites kārtība.
- Saņemto sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtības nolikums.
- Trauksmes celšanas noteikumi.

Pasākumi

2026. gādā veiktie pasākumi

- Apstiprinātas AS "Gaso" pretkorupcijas vadlīnijas, kas detalizēti skaidro kukuļošanu un pamudinājumus, politiskos ziedojumus un lobiju, ziedojumus un sponsorēšanu, dāvanas, viesmīlību un izklaides pasākumus, darījumu partneru pārbaudes un interešu konfliktus.

Iepriekš ieviestie pasākumi

- Statūtos ir noteikts, ka uzņēmumu pārstāv vismaz divi valdes locekļi.

- Statūtos, Valdes reglamentā un Valdes apstiprinātajos iekšējos normatīvajos aktos ir noteiktas amatpersonas un institūcijas, kuras, balstoties uz iepirkuma līgumcenu, pieņem lēmumu par līgumu noslēgšanu.
- Saimniecisku līgumu slēgšanas procesā vienmēr tiek nodrošināta vairāku personu iesaistīšana.
- GASO līgumu izstrādāšanas, slēgšanas, izpildes kontroles un glabāšanas kārtībā ir iekļauta prasība pēc iespējas līgumos iekļaut atsauci par otras puses apņemšanos ievērot vispārpieņemtās normas pretkorupcijas jomā, kā arī GASO apliecinājums par šādu normu ievērošanu un atsauce uz ANO *Global Compact* desmit principiem.
- Saskaņā ar GASO iepirkumu organizēšanas kārtību, veicot iepirkumus, kuri netiek regulēti saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumu, pretendenti sniedz apliecinājumu, t.sk. par apņemšanos neveikt krāpnieciskas darbības, ka tiem nav piemērotas starptautiskās, Eiropas Savienības vai nacionālās sankcijas vai būtiskas finanšu un kapitāla tirgus intereses ietekmējošas Eiropas Savienības vai Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts noteiktās sankcijas, kas var ietekmēt darījuma izpildi, ka tie ievēro ANO programmas *Global Compact* definētos principus, kā arī sniedz citus apliecinājumus.
- GASO interneta vietnē sadaļā par iepirkumiem, konkursiem un izsolēm ir iekļautas pretkorupcijas un darījumu prasības, kas t.sk. ietver atsauci uz GASO Uzņēmējdarbības ētikas kodeksu un ANO *Global Compact* desmit principiem.
- Ir izveidotas pastāvīgas un nepastāvīgas iepirkumu komisijas.
- Ir izveidota pastāvīga Nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu norakstīšanas komisija.
- Iepirkumu atklātos konkursus GASO publicē iepirkumu sistēmā MARCELL un, ja to paredz normatīvie akti, valsts elektroniskajā iepirkumu sistēmā (EIS).
- GASO lieto ārpakalpojuma elektroniskās iepirkumu sistēmu MARCELL, kas tiek izmantota lielākajai daļai iepirkumu. Sistēmas izmantošana nodrošina gan iepirkumu papildus caurspīdīgumu, gan konkursa etapu un informācijas aprites elektronisko kontroli, samazinot riskus nelikumīgi iejaukties iepirkuma procesos.
- GASO ir apstiprinājis un ieviesis iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, kura t.sk. paredz iespēju ziņot par korupciju un krāpniecību. Turklāt šo sistēmu var izmantot arī GASO klienti un sadarbības partneri.
- Ieviesta sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība, kas tajā skaitā paredz sūdzību par kukuļošanas un izspiešanas mēģinājumiem, kā arī GASO darbinieku izteiktiem piedāvājumiem vai veiktajām darbībām, kas ir vērstas uz dabasgāzes uzskaites vai norēķinu manipulācijām, reģistrāciju un izskatīšanu.

Galvenie indikatori

Saņemtās sūdzības

2025. gadā nav saņemtas sūdzības par korupciju.